

V Bruseli 23. 4. 2018
COM(2018) 218 final

2018/0106 (COD)

Návrh

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY

o ochrane osôb nahlasujúcich porušenia práva Únie

{SEC(2018) 198 final} - {SWD(2018) 116 final} - {SWD(2018) 117 final}

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. KONTEXT NÁVRHU

• Dôvody a ciele návrhu

K nezákonným činnostiam a zneužitiu práva môže dôjsť v každej organizácii, či už je súkromná, alebo verejná, veľká alebo malá. Môžu mať pritom rôzne podoby, napríklad podobu korupcie alebo podvodu, pochybenia alebo nedbalosti. A ak sa neriešia, niekedy môžu viesť k vážnemu poškodeniu verejného záujmu. Osoby pracujúce pre organizáciu alebo tie, ktoré sú s ňou v kontakte v rámci pracovných činností, často ako prvé vedia o takýchto skutočnostiach, a preto sú vo výhodnom postavení a môžu informovať tých, ktorí problém môžu riešiť.

Oznamovatelia, t. j. osoby, ktoré nahlásia (v rámci dotknutej organizácie alebo externému orgánu) alebo zverejnia (na verejnosti) informácie o takomto protiprávnom konaní získané v súvislosti s pracovnou činnosťou, pomáhajú zabrániť škode a odhaľovať hrozbu alebo poškodenie verejného záujmu, ktoré by inak zostalo skryté. Strach z odvetných opatrení ich však často odrádza od nahlásovania zistených skutočností. Práve preto sa na európskej aj medzinárodnej úrovni čoraz viac uznáva dôležitosť zabezpečenia účinnej ochrany oznamovateľov,¹ a tým aj ochrany verejného záujmu².

Nedostatočne účinná ochrana oznamovateľov vyvoláva ďalšie obavy týkajúce sa jej negatívneho vplyvu na slobodu prejavu a slobodu médií, ktoré sú zakotvené v článku 11 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“). Počas rozhovorov v rámci druhého výročného kolokvia o základných právach na tému pluralita médií a demokracia, ktoré Komisia zorganizovala v novembri 2016, sa poukázalo na to, že ochrana oznamovateľov ako zdrojov informácií pre novinárov je nevyhnutná nato, aby investigatívna žurnalistika mohla plniť svoju úlohu „strážcu“.³

Nedostatok účinnej ochrany oznamovateľov môže viesť aj k zhoršeniu presadzovania práva EÚ. Popri iných prostriedkoch zhromažďovania dôkazov⁴ je oznamovanie protispoločenskej činnosti spôsobom poskytovania informácií, ktoré vedú k efektívnemu odhaľovaniu, vyšetrovaniu a stíhaniu porušení pravidiel Únie, vnútroštátnym systémom a systémom EÚ na presadzovanie práva.

Ochrana oznamovateľov, ktorá v súčasnosti v EÚ existuje, je roztrieštená⁵. Nedostatočná ochrana oznamovateľov v členskom štáte môže mať negatívny vplyv na fungovanie politik EÚ v danom členskom štáte, ale môže mať aj účinok presahovania do iných členských štátov. Na úrovni EÚ je ochrana oznamovateľov zabezpečená len v určitých odvetviach a líši sa aj jej intenzita⁶. Táto roztrieštenosť a odlišnosti znamenajú, že v mnohých situáciách oznamovatelia nie sú riadne chránení pred odvetnými opatreniami. Ak potenciálni oznamovatelia necítia istotu, že môžu poskytnúť informácie, ktoré majú k dispozícii, výsledkom je nedostatočné nahlásovanie, a teda aj

¹ Pozri odporúčanie Rady Európy CM/Rec(2014)7 z 30. apríla 2014 o ochrane oznamovateľov; uznesenie Parlamentného zhromaždenia Rady Európy č. 2171(2017) z 27. júna 2017.

² Normy ochrany oznamovateľov sú stanovené v medzinárodných nástrojoch a usmerneniach, ako sú napríklad Dohovor Organizácie Spojených národov proti korupcii z roku 2004, ktorého stranami sú všetky členské štáty, ako aj EÚ; Akčný plán skupiny G20 proti korupcii; správa OECD z marca 2016 s názvom Committing to Effective Whistleblower Protection (Závazok skutočnej ochrany oznamovateľov).

³ http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2016-50/2016-fundamental-colloquium-conclusions_40602.pdf.

⁴ Napríklad mechanizmy podávania sťažností a štatutárny audit.

⁵ Viac informácií sa nachádza v časti Subsidiarita.

⁶ Viac informácií sa nachádza v časti Súlad s existujúcimi ustanoveniami politik.

„zmeškané príležitosti“ na predchádzanie porušeniam práva Únie a ich odhaľovanie, čo môže vážne poškodiť verejný záujem.

Náznaky toho, v akom rozsahu oznamovatelia nenahlasujú informácie, ktoré majú k dispozícii, možno vyvodiť z prieskumov, ako napríklad z osobitného prieskumu Eurobarometra z roku 2017 o korupcii⁷: 81 % Európanov uviedlo, že korupciu, s ktorou mali skúsenosť alebo ktorej boli svedkami, nenahlásili. 85 % respondentov v rámci verejných konzultácií, ktoré v roku 2017 vykonala Komisia, sa domnieva, že pracovníci len veľmi zriedkavo alebo zriedkavo nahlasujú obavy z ohrozenia alebo poškodenia verejného záujmu, pretože sa obávajú právnych a finančných následkov⁸. Ak sa pozrieme na negatívne vplyvy na riadne fungovanie jednotného trhu, v štúdií z roku 2017 vypracovanej pre Komisiu⁹ sa strata možných výhod v dôsledku chýbajúcej ochrany oznamovateľov odhaduje vo výške 5,8 až 9,6 miliardy EUR ročne v celej EÚ, a to len v rámci samotného verejného obstarávania.

Inštitúcie EÚ a mnohé zainteresované strany žiadajú prijatie opatrení na úrovni EÚ, aby sa vyriešila táto roztrieštenosť ochrany v celej EÚ. Európsky parlament vo svojom uznesení z 24. októbra 2017 o legitímnych opatreniach na ochranu oznamovateľov konajúcich vo verejnom záujme a v uznesení z 20. januára 2017 k úlohe oznamovateľov nekalých praktík pri ochrane finančných záujmov EÚ¹⁰ vyzval Komisiu, aby predložila horizontálny legislatívny návrh zaručujúci vysokú úroveň ochrany oznamovateľov v EÚ, a to vo verejnom aj v súkromnom sektore, ako aj vo vnútroštátnych inštitúciách a v inštitúciách EÚ. Rada vo svojich záveroch o daňovej transparentnosti z 11. októbra 2016¹¹ odporučila Komisii preskúmať možnosť budúcich opatrení na úrovni EÚ. Organizácie občianskej spoločnosti a odborové zväzy¹² sústavne požadujú právne predpisy na úrovni EÚ o ochrane oznamovateľov konajúcich vo verejnom záujme.

Komisia vo svojom oznámení z roku 2016 s názvom „Právo EÚ: Lepšie výsledky pomocou lepšieho uplatňovania práva“¹³ konštatovala, že presadzovanie práva EÚ je naďalej výzvou, a zaviazala sa zabezpečiť „silnejšie zameranie na presadzovanie, aby slúžilo vo všeobecnom záujme“. Poukázala najmä na to, že „[Č]asto, keď sa do popredia dostanú otázky, ako sú emisné skúšky vozidiel, znečistenie vody, nelegálne skládky odpadu, bezpečnosť a ochrana dopravy, problémom nie je absencia právnych predpisov EÚ, ale skôr skutočnosť, že sa právo EÚ neuplatňuje účinne [...]“.

V súlade s týmto záväzkom sa tento návrh zameriava na úplné preskúmanie možností ochrany oznamovateľov s cieľom posilniť presadzovanie práva. Stanovuje sa v ňom vyvážený súbor spoločných minimálnych noriem zabezpečujúcich spoľahlivú ochranu oznamovateľov, ktorí

7

<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2176>.

8 http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=54254

9 Milieu (2017), *Odhad hospodárskych výhod plynúcich z ochrany oznamovateľov v rámci verejného obstarávania*. <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8d5955bd-9378-11e7-b92d-01aa75ed71a1/language-en>.

10 2016/2224(INI) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0402+0+DOC+XML+V0//SK> a 2016/2055(INI) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A8-2017-0004+0+DOC+XML+V0//SK>.

11 <http://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2016/10/11-ecofin-conclusions-tax-transparency/>.

12 Napríklad Transparency International, Eurocadres, Európska federácia odborových organizácií verejnej správy a Európska federácia novinárov.

13 C/2016/8600, Ú. v. EÚ C 18, s. 10.

nahlásia porušenia predpisov v konkrétnych oblastiach politík,¹⁴ pred odvetnými opatreniami tam, kde:

i) treba posilniť presadzovanie práva;

ii) nedostatočné nahlasovanie oznamovateľmi je kľúčovým faktorom ovplyvňujúcim presadzovanie práva; a

iii) porušenia práva môžu viesť k vážnemu poškodeniu verejného záujmu.

• **Súlad s existujúcimi ustanoveniami politík v tejto oblasti politiky**

V mnohých oblastiach politík a nástrojoch už zákonodarca EÚ uznal hodnotu ochrany oznamovateľov ako nástroja presadzovania práva. Pravidlá zabezpečujúce (z rôznou mierou podrobnosti) kanály nahlasovania a ochranu osôb nahlasujúcich porušenie dotknutých pravidiel existujú v rôznych nástrojoch súvisiacich napríklad s finančnými službami, bezpečnosťou dopravy a ochranu životného prostredia.

Týmto návrhom sa posilňuje ochrana zabezpečená v rámci všetkých týchto nástrojov: dopĺňajú sa o ďalšie pravidlá a záruky, zosúladujú sa s vysokou úrovňou ochrany a súčasne sa zachováva ich špecifickosť.

S cieľom zaistiť, aby bol rozsah pôsobnosti smernice stále aktuálny, Komisia bude venovať osobitnú pozornosť novej potrebe zahrnúť ustanovenia, ktorými sa mení príloha, do prípadných budúcich právnych predpisov Únie, v rámci ktorých je ochrana oznamovateľov relevantná a môže prispieť k účinnejšiemu presadzovaniu práva. Možné rozšírenie rozsahu pôsobnosti smernice na ďalšie oblasti alebo akty Únie sa zväži aj v správach Komisie o vykonávaní smernice.

• **Súlad s ostatnými politikami Únie**

Zaistením spoľahlivej ochrany oznamovateľov ako prostriedku na posilnenie presadzovania práva Únie v oblastiach patriacich do rozsahu pôsobnosti návrhu sa prispeje k plneniu aktuálnych priorít Komisie. Predovšetkým sa zaistí účinné fungovanie jednotného trhu vrátane zlepšovania podnikateľského prostredia, zvýši sa spravodlivosť zdaňovania a podporia sa pracovné práva.

Zavedením pravidiel spoľahlivej ochrany oznamovateľov sa prispeje k ochrane rozpočtu Únie a k zaisteniu rovnakých podmienok potrebných na to, aby jednotný trh mohol dobre fungovať a aby podniky pôsobili v prostredí spravodlivej hospodárskej súťaže. Prispeje sa tak k predchádzaniu korupcii a jej odhaľovaniu, pretože práve korupcia spôsobuje neistotu v podnikaní, spomaľuje procesy a vyvoláva ďalšie náklady, čím brzdí hospodársky rast. Posilní sa tým transparentnosť podnikania, čo zároveň bude prínosom k stratégii EÚ v oblasti udržateľného financovania¹⁵. Pravidlami spoľahlivej ochrany oznamovateľov sa ďalej podporia opatrenia Komisie určené na zaistenie spravodlivejšieho, transparentnejšieho a efektívnejšieho zdaňovania v EÚ, ako sa uvádza v oznámení v reakcii na škandál týkajúci sa tzv. Panama Papers¹⁶. Doplnia sa nimi najmä nedávne iniciatívy zamerané na ochranu národných rozpočtov pred škodlivými daňovými praktikami¹⁷, ako aj navrhované posilnenie pravidiel týkajúcich sa prania špinavých peňazí a financovania terorizmu¹⁸.

¹⁴ Ako sa uvádza v článku 1 návrhu, pričom príslušné akty sa uvádzajú aj v prílohe.

¹⁵ Ako sa uvádza v akčnom pláne pre ekologickejšie a čistejšie hospodárstvo https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/180308-action-plan-sustainable-growth_en.pdf.

¹⁶ Oznámenie z 5. júla 2016 o ďalších opatreniach na zvýšenie transparentnosti a posilnenie boja proti daňovým únikom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, COM(2016) 451.

¹⁷ Smernica 2011/16/EÚ z 15. februára 2011 o administratívnej spolupráci v oblasti daní; smernica (EÚ) 2016/1164 z 12. júla 2016, ktorou sa stanovujú pravidlá proti praktikám vyhýbania sa daňovým povinnostiam, ktoré majú priamy vplyv na fungovanie vnútorného trhu; návrh smernice Rady

Posilnenou ochranou oznamovateľov sa zvýši celková úroveň ochrany pracovníkov v súlade so zámermi európskeho piliera sociálnych práv¹⁹, a najmä s jeho zásadami 5 (spravodlivé pracovné podmienky) a 7b (ochrana v prípade prepustenia). Zabezpečením spoločnej vysokej úrovne ochrany osôb, ktoré nahlasované informácie nadobúdajú v rámci pracovných činností (bez ohľadu na ich charakter) a ktoré podliehajú riziku odvetných opatrení súvisiacich s prácou, sa zaručia práva pracovníkov v najširšom zmysle. Takáto ochrana má mimoriadny význam pre ľudí v neistých vzťahoch, ako aj pre osoby v cezhraničných situáciách.

Pravidlá o ochrane oznamovateľov sa budú uplatňovať popri existujúcej ochrane v rámci iných právnych predpisov EÚ: i) o rovnakom zaobchádzaní, ktoré poskytujú ochranu proti viktimizácii v reakcii na sťažnosť alebo konanie zamerané na presadenie súladu s touto zásadou²⁰; a ii) o ochrane pred obťažovaním v práci²¹.

Smernicou nie je dotknutá ochrana poskytovaná zamestnancom pri nahlasovaní porušení pracovného a sociálneho práva Únie. Ochrana oznamovateľov v súvislosti s pracovnou činnosťou sa uplatňuje popri ochrane, ktorú majú pracovníci a zástupcovia pracovníkov podľa existujúcich právnych predpisov EÚ v oblasti zamestnania pri nahlasovaní problémov s dodržiavaním predpisov u svojich zamestnávateľov. Pokiaľ ide o pravidlá týkajúce sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, v rámcovej smernici 89/391/EHS sa stanovuje, že pracovníci a zástupcovia pracovníkov nesmú byť znevýhodnení, keď konzultujú so zamestnávateľom alebo mu nahlasujú problémy v súvislosti s opatreniami na zmiernenie rizika alebo odstránenie zdrojov rizika. Pracovníci a ich zástupcovia majú nárok informovať o problémoch príslušné vnútroštátne orgány, ak sa domnievajú, že prijaté opatrenia a prostriedky použité zamestnávateľom nepostačujú na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia²². Komisia podporuje lepšie presadzovanie a dodržiavanie existujúceho regulačného rámca EÚ v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci²³.

Pokiaľ ide o inštitúcie a orgány EÚ, zamestnanci EÚ majú zabezpečenú ochranu oznamovateľov podľa služobného poriadku a Podmienok zamestnávania ostatných zamestnancov Európskej únie. Od roku 2004 sa nariadením Rady (ES, Euratom) č. 723/2004²⁴ služobný poriadok zmenil okrem

o spoločnom konsolidovanom základom dane z príjmov právnických osôb, COM/2016/0683 final – 2016/0336; návrh smernice Rady o spoločnom základe dane z príjmov právnických osôb, COM/2016/0685 final – 2016/0337.

¹⁸ Návrh smernice, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu a smernica 2009/101/ES, COM(2016) 450 final 2016/0208 (COD).

¹⁹ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_sk.

²⁰ Smernica 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania (prepracované znenie); smernica 2004/113/ES z 13. decembra 2004 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu; smernica 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani; smernica Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod.

²¹ Smernica 89/391/ES z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci, Ú. v. ES L 183, 29.6.1989, s. 1; autonómne rámcové dohody podpísané európskymi sociálnymi partnermi o obťažovaní a násilí na pracovisku (z 26. apríla 2007) a o pracovnom strese (z 8. októbra 2004).

²² Smernica Rady 89/391/EHS z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci, Ú. v. ES L 183, 29.6.1989, s. 1 (článok 11).

²³ Oznámenie Komisie Bezpečnejšia a zdravšia práca pre všetkých – modernizácia právnych predpisov a politiky EÚ v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci ©COM(2017) 12 final].

²⁴ Nariadenie Rady (ES, Euratom) č. 723/2004 z 22. marca 2004, ktorým sa mení a dopĺňa Služobný poriadok zamestnancov Európskych spoločenstiev a Podmienky zamestnávania ostatných zamestnancov Európskych spoločenstiev, Ú. v. ES L 124, 27.4.2004, s. 1 (článok 22a, 22b a 22c).

iného tým, že sa zaviedli postupy na nahlasovanie podvodov, korupcie alebo vážnych nezrovnalostí a zabezpečila sa ochrana pre zamestnancov EÚ, ktorí nahlasujú porušenia predpisov, pred nepriaznivými následkami.

Pri vykonávaní pravidiel ochrany oznamovateľov zohrávajú zásadnú a rôznorodú úlohu sociálni partneri. Nezávislí zástupcovia pracovníkov budú rozhodujúcou zložkou pri podpore oznamovania protispoločenskej činnosti ako mechanizmu dobrej správy vecí verejných. Sociálnym dialógom možno zabezpečiť zavedenie efektívnych opatrení na nahlasovanie a ochranu s zreteľom na realitu pracovísk v Európe, potreby pracovníkov a podnikov. S pracovníkmi a ich odborovými zväzmi by sa malo v plnej miere konzultovať o plánovaných interných postupoch uľahčujúcich oznamovanie protispoločenskej činnosti, pričom o takýchto postupoch by sa malo rokovať aj v rámci kolektívnych zmlúv. Odborové zväzy by navyše mohli prijímať hlásenia a zverejnené informácie od oznamovateľov a zohrávať kľúčovú úlohu z hľadiska poskytovania poradenstva a podpory pre (potenciálnych) oznamovateľov.

Návrh napokon prispeje k posilneniu účinného vykonávania rôznych základných politík EÚ, ktoré majú priamy vplyv na dokončenie jednotného trhu a ktoré súvisia s bezpečnosťou výrobkov, bezpečnosťou dopravy, ochranou životného prostredia, jadrovou bezpečnosťou, bezpečnosťou potravín a krmiva, so zdravím a s dobrými životnými podmienkami zvierat, verejným zdravím, ochranou spotrebiteľa, hospodárskou súťažou, ochranou súkromia a osobných údajov a bezpečnosťou sietí a informačných systémov.

2. PRÁVNY ZÁKLAD, SUBSIDIARITA A PROPORCIONALITA

• Právny základ

Návrh je založený na článkoch 16, 33, 43, 50, článku 53 ods. 1, článkoch 62, 91, 100, 103, 109, 114, 168, 169, 192, 207 a 325 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) a článku 31 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Zmluvy o Euratome). Tieto články poskytujú právny základ na posilnenie presadzovania práva Únie:

- i) prostredníctvom zavedenia nových ustanovení o ochrane oznamovateľov s cieľom posilniť riadne fungovanie jednotného trhu, správne vykonávanie politík Únie súvisiacich s bezpečnosťou výrobkov, bezpečnosťou dopravy, ochranou životného prostredia, jadrovou bezpečnosťou, bezpečnosťou potravín a krmiva, so zdravím a s dobrými životnými podmienkami zvierat, verejným zdravím, ochranou spotrebiteľa, ochranou súkromia a osobných údajov a bezpečnosťou sietí a informačných systémov, hospodárskou súťažou a finančnými záujmami Únie;
- ii) s cieľom zaistiť jednotné prísne normy na ochranu oznamovateľov v odvetvových nástrojoch Únie v prípadoch, kde príslušné pravidlá už existujú.

• Subsidiarita

Cieľ posilnenia presadzovania práva Únie prostredníctvom ochrany oznamovateľov sa nedá primerane dosiahnuť tým, že členské štáty budú konať samostatne alebo nekoordinovane. Očakáva sa, že roztrieštenosť ochrany na vnútroštátnej úrovni bude pretrvávajúca. To znamená, že s určitosťou budú pretrvávajúce aj negatívne vplyvy takejto roztrieštenosti na fungovanie rôznych politík EÚ v jednotlivých členských štátoch, ale aj účinok presahovania v iných členských štátoch.

Porušenia pravidiel verejného obstarávania EÚ alebo pravidiel hospodárskej súťaže vedú k narušeniu hospodárskej súťaže na jednotnom trhu, zvýšeniu nákladov na podnikanie a znižovaniu atraktívnosti prostredia pre investície. Systémy agresívneho daňového plánovania

vedú k vzniku nekalej daňovej súťaže a strate daňových príjmov členských štátov a rozpočtu EÚ. Porušenia v oblasti bezpečnosti výrobkov, bezpečnosti dopravy, ochrany životného prostredia, jadrovej bezpečnosti, bezpečnosti potravín a krmiva, zdravia a dobrých životných podmienok zvierat, verejného zdravia, ochrany spotrebiteľa, ochrany súkromia a osobných údajov a bezpečnosti sietí a informačných systémov môžu viesť k závažným rizikám, ktoré presahujú štátne hranice. V súvislosti s ochranou finančných záujmov sa v článku 310 ods. 6 a článku 325 ods. 1 a 4 ZFEÚ stanovuje nutnosť legislatívnych opatrení Únie na stanovenie rovnocenných a odrádzajúcich opatrení na ich ochranu pred nezákonnými činnosťami.

Je teda zrejmé, že presadzovanie práva EÚ sa dá zlepšiť len legislatívnymi opatreniami na úrovni Únie, ktorými sa zaistia minimálne normy harmonizácie ochrany oznamovateľov. Navyše len opatreniami EÚ sa dá zabezpečiť súdržnosť a zosúladiť existujúce odvetvové pravidlá Únie týkajúce sa ochrany oznamovateľov.

- **Proporcionalita**

Tento návrh je primeraný cieľu posilnenia presadzovania práva Únie a neprekračuje rámec nevyhnutný na jeho dosiahnutie.

V prvom rade sa v ňom stanovujú spoločné minimálne normy na ochranu osôb nahlasujúcich porušenia predpisov v oblastiach, kde: i) treba posilniť presadzovanie práva; ii) nedostatočné nahlasovanie oznamovateľmi je kľúčovým faktorom ovplyvňujúcim presadzovanie práva; a iii) porušenia práva môžu viesť k vážnemu poškodeniu verejného záujmu.

Sústredzuje sa teda na oblasti s jasným rozmerom EÚ a oblasti, kde je vplyv na presadzovanie práva najsilnejší.

Po druhé, v návrhu sa stanovujú len minimálne normy ochrany a členským štátom sa ponecháva možnosť zaviesť alebo zachovať ustanovenia, ktoré sú z hľadiska ochrany práv oznamovateľov priaznivejšie.

Po tretie, náklady na vykonávanie (t. j. na vytvorenie interných kanálov) pre stredné podniky nie sú významné, pričom prínosy z hľadiska zlepšovania výsledkov podniku a obmedzenia narušenia hospodárskej súťaže sú podľa všetkého značné. Na základe osobitných výnimiek v oblasti finančných služieb sú malé podniky a mikropodniky všeobecne oslobodené od povinnosti stanoviť interné postupy pre nahlasovanie a pre následné opatrenia v nadväznosti na hlásenia. Odhaduje sa, že aj náklady na vykonávanie pre členské štáty budú obmedzené, pretože členské štáty môžu novú povinnosť transponovať s využitím existujúcich štruktúr zavedených na základe aktuálneho odvetvového právneho rámca.

- **Výber nástroja**

V súlade so zásadou proporcionality je vhodným nástrojom na využitie potenciálu oznamovania protispoločenskej činnosti ako zložky presadzovania práva Únie smernica s minimálnou harmonizáciou.

3. **VÝSLEDKY HODNOTENÍ *EX POST*²⁵, KONZULTÁCIÍ SO ZAJINTERESOVANÝMI STRANAMI A POSÚDENÍ VPLYVU**

- **Konzultácie so zainteresovanými stranami**

Návrh vychádza z výsledkov rozsiahlych konzultácií, ktoré Komisia uskutočnila počas roka 2017, v podobe 12-týždňových otvorených verejných konzultácií uvedených vyššie, troch cielených

²⁵ Neuplatňuje sa.

online konzultácií so zainteresovanými stranami, dvoch seminárov s odborníkmi z členských štátov a seminára s odborníkmi z akademickej obce a radov obhajcov²⁶.

Komisií bolo doručených 5 707 odpovedí na verejné konzultácie. Z toho 97 % (5 516 odpovedí) bolo od respondentov zúčastňujúcich sa v pozícii súkromných osôb. Zvyšné 3 % prišli od respondentov konajúcich v mene organizácie (191 odpovedí²⁷). Dve tretiny všetkých respondentov (jednotlivcov aj organizácií) pochádzali z Nemecka a Francúzska (43 % a 23 %), odpovede zo Španielska tvorili 7 % všetkých odpovedí, Taliansko a Belgicko mali po 5 % odpovedí a Rakúsko 6 %. Zvyšné odpovede boli od respondentov v ostatných členských štátoch.

Takmer všetci respondenti (99,4 %) sa zhodli na tom, že oznamovateľov treba chrániť, a 96 % vyjadrilo veľmi silnú podporu pre stanovenie právne záväzných minimálnych noriem na ochranu oznamovateľov v práve Únie. Ako štyri najdôležitejšie oblasti, v ktorých je ochrana oznamovateľov potrebná, respondenti uviedli tieto: i) boj proti podvodom a korupcii (95 % respondentov); ii) boj proti daňovým únikom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam (93 % respondentov); iii) ochrana životného prostredia (93 % respondentov); a iv) ochrana verejného zdravia a bezpečnosti (92 % respondentov).

Počas seminárov organizovaných Komisiou a v reakcii na verejné konzultácie niekoľko členských štátov uviedlo, že legislatívna iniciatíva EÚ by mala rešpektovať zásadu subsidiarity.

- **Získavanie a využívanie expertízy**

Na účely posúdenia kvantitatívneho a kvalitatívneho vplyvu a prínosov vykonávania ochrany oznamovateľov v rôznych oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie a vnútroštátne právo, bola objednaná externá štúdia²⁸. V tejto štúdii sa analyzovali a predložili dôkazy, ktoré sa stali základom na vymedzenie problému a posúdenie možností, ktoré Komisia zvažovala.

- **Posúdenie vplyvu**

V súvislosti s týmto návrhom sa vykonalo posúdenie vplyvu. Výbor pre kontrolu regulácie (ďalej len „výbor“) najprv 26. januára 2018 vydal zamietavé stanovisko s podrobnými pripomienkami. Dňa 5. marca výbor vydal kladné stanovisko²⁹ s niekoľkými pripomienkami k revidovanej verzii posúdenia vplyvu predloženej 15. februára, ktorá sa vzala do úvahy v konečnej správe o posúdení vplyvu³⁰.

Popri základnom scenári (t. j. pri zachovaní súčasného stavu) sa posudzovali štyri možnosti politiky a dve možnosti sa zamietli.

Zamietli sa tieto dve možnosti: i) legislatívna iniciatíva vychádzajúca z článku 50 ods. 2 písm. g) ZFEÚ o posilnení integrity súkromného sektora prostredníctvom zavedenia minimálnych noriem týkajúcich sa vytvorenia kanálov nahlasovania; a ii) legislatívna iniciatíva vychádzajúca z článku 153 ods. 1 písm. a) a b) ZFEÚ o zlepšovaní pracovného prostredia s cieľom chrániť zdravie a bezpečnosť pracovníkov a o pracovných podmienkach.

²⁶ Podrobné informácie sa nachádzajú v prílohe 2 k posúdeniu vplyvu.

²⁷ Viac ako štvrtina (26 %) zo 191 organizácií, ktoré sa na konzultáciách podieľali, boli mimovládne organizácie, 22 % boli podnikateľské združenia, 19 % tvorili odborové zväzy, 13 % spoločnosti a 7 % verejné orgány.

²⁸ Správa o štúdii sa nachádza v prílohe 13 k posúdeniu vplyvu. V prílohe 14 sa uvádzajú metódy, predpoklady, zdroje a kvalifikácie použité v posúdení vplyvu, ako aj hodnoty pre jednotlivé krajiny pri posudzovaní možností.

²⁹ SEC(2018) 198.

³⁰ COM(2018) 116.

V prvom prípade by právny základ nedovoľoval uplatňovať pravidlá aj na verejný sektor, pričom dostupnosť a návrh externých kanálov nahlasovania (t. j. nahlasovania príslušným orgánom) a dostupnosť a formy ochrany oznamovateľov pred odvetnými opatreniami by sa ponechali na rozhodnutie členských štátov v rámci vnútroštátneho práva.

V druhom prípade by sa osobný rozsah pôsobnosti smernice obmedzoval na zamestnancov, pričom iné druhy potenciálnych oznamovateľov, napríklad samostatne zárobkovo činné osoby, zmluvní partneri a podobne, by zostali bez ochrany, pričom podľa dostupných dôkazov a medzinárodných noriem práve oni môžu mať kľúčovú úlohu pri odhaľovaní hrozieb alebo poškodenia verejného záujmu a takisto potrebujú ochranu pred odvetnými opatreniami. Obmedzený rozsah pôsobnosti by bol hlavným nedostatkom pri ochrane oznamovateľov na úrovni EÚ, pričom vylúčením kľúčových potenciálnych oznamovateľov z možností ochrany by táto iniciatíva zároveň mala obmedzenú účinnosť z hľadiska zlepšovania presadzovania práva Únie. Obmedzený osobný rozsah pôsobnosti by sa nedal nahradiť ani rozšírenejšou ochranou, keďže právny základ by v porovnaní s ponechanými možnosťami politik neponúkal žiadnu ďalšiu ochranu. Rozšírenie ochrany tak, aby sa vzťahovala aj na situácie, v ktorých neexistuje žiaden cezhraničný rozmer ani žiaden iný účinok presahovania a v ktorých nie je žiadna spojitosť s právom Únie ani finančnými záujmami EÚ, by bolo rozsiahlym – a následne aj značne nákladným – regulačným zásahom EÚ.

Preskúmali sa tieto možnosti politik: i) odporúčanie Komisie poskytujúce členským štátom usmernenia ku kľúčovým prvkom ochrany oznamovateľov doplnené o sprievodné opatrenia na podporu vnútroštátnych orgánov; ii) smernica, ktorou sa zavádza ochrana oznamovateľov v oblasti finančných záujmov Únie, doplnená o oznámenie, v ktorom sa stanovuje politický rámec na úrovni EÚ vrátane opatrení na podporu vnútroštátnych orgánov; iii) smernica, ktorou sa zavádza ochrana oznamovateľov v osobitných oblastiach (vrátane finančných záujmov Únie), v ktorých je potrebné riešiť nedostatočné nahlasovanie porušení predpisov oznamovateľmi, s cieľom posilniť presadzovanie práva Únie, pretože porušenia by viedli k vážnemu poškodeniu verejného záujmu; iv) smernica podľa možnosti iii) doplnená oznámením podľa možnosti ii).

Pre tento návrh bola zvolená posledná možnosť. Legislatívna iniciatíva s takýmto širokým rozsahom pôsobnosti je mimoriadne vhodná na riešenie súčasnej roztrieštenosti a posilnenie právnej istoty, aby sa dali účinne riešiť prípady nedostatočného nahlasovania a posilniť presadzovanie práva Únie vo všetkých identifikovaných oblastiach, v ktorých porušenia môžu vážne poškodiť verejný záujem. Sprievodné oznámenie, v ktorom sa stanovujú dodatočné opatrenia plánované Komisiou a osvedčené postupy, ktoré sa môžu prijať na úrovni členských štátov, prispeje k zaisteniu účinnej ochrany oznamovateľov.

Uprednostňovaná možnosť bude mať hospodárske, spoločenské a environmentálne prínosy. Podporia sa ňou vnútroštátne orgány v ich snahe o odhaľovanie podvodov a korupcie v súvislosti s rozpočtom EÚ a odrádzanie od nich (aktuálne riziko straty príjmov sa odhaduje vo výške 179 až 256 miliárd EUR ročne). V iných oblastiach jednotného trhu, napríklad v oblasti verejného obstarávania, dosahujú odhadované prínosy výšky 5,8 až 9,6 miliardy EUR každoročne pre EÚ ako celok. Uprednostňovanou možnosťou sa efektívne podporí aj boj proti vyhýbaniu sa daňovým povinnosťami, ktoré vedie k strate daňových príjmov vyplývajúcej z presunu ziskov medzi členskými štátmi a EÚ a ktoré sa odhadujú vo výške 50 až 70 miliárd EUR ročne. Zavedením spoľahlivej ochrany oznamovateľov sa zlepšia pracovné podmienky pre 40 % pracovnej sily EÚ, ktorá v súčasnosti nie je chránená proti odvetným opatreniam, a zvýši sa úroveň ochrany takmer pre 20 % pracovnej sily EÚ. Posilní sa aj integrita a transparentnosť súkromného a verejného sektora, čo prispeje k spravodlivej hospodárskej súťaži a rovnakým podmienkam na jednotnom trhu.

Náklady na vykonávanie vo verejnom sektore sa očakávajú vo výške 204,9 milióna EUR ako jednorazové náklady a 319,9 milióna EUR ako ročné prevádzkové náklady. V prípade súkromného sektora (stredné a veľké spoločnosti) sa celkové plánované náklady očakávajú vo výške 542,9 milióna EUR ako jednorazové náklady a 1 016,6 milióna EUR ako ročné prevádzkové náklady. Pre súkromný aj verejný sektor spolu dosahujú teda celkové jednorazové náklady hodnotu 747,8 milióna EUR a ročné prevádzkové náklady hodnotu 1 336,6 milióna EUR.

- **Regulačná vhodnosť a zjednodušenie**

S cieľom zohľadniť veľkosť súkromných podnikov sa uplatňuje všeobecná zásada, že v návrhu sú mikropodniky a malé podniky oslobodené od povinnosti zaviesť interné kanály nahlasovania. Nahlasujúce osoby pracujúce pre takéto podniky môžu hlásenie podať priamo externe príslušným vnútroštátnym orgánom. Táto všeobecná výnimka sa nevzťahuje na malé podniky a mikropodniky pôsobiace v oblasti finančných služieb. Všetky takéto podniky sú teda povinné vytvoriť interné kanály nahlasovania v súlade s existujúcimi povinnosťami stanovenými v právnych predpisoch Únie o finančných službách. Náklady pre takéto spoločnosti sú minimálne (tzv. utopené náklady), pretože už teraz majú povinnosť vytvoriť interné kanály nahlasovania podľa existujúcich pravidiel Únie. Po primeranom posúdení rizika môžu členské štáty požadovať, aby aj malé spoločnosti v konkrétnych sektoroch v prípade potreby vytvorili interné kanály nahlasovania, v súlade s vlastnou analýzou a vnútroštátnymi potrebami. V posúdení rizika by sa mal zohľadňovať osobitný charakter sektora a mali by sa posúdiť riziká a potreba stanovenia povinnosti vytvoriť interné kanály. Náklady pre stredné podniky, ktoré sú povinné vytvoriť interné kanály nahlasovania, nie sú významné. Priemerné náklady pre stredné podniky budú v tejto výške: priemerné jednorazové náklady na vykonávanie sa odhadujú vo výške 1 374 EUR a ročné prevádzkové náklady sa odhadujú vo výške 1 054,6 EUR. Všeobecná výnimka pre malé podniky a mikropodniky sa nevzťahuje na spoločnosti, ktoré aktívne pôsobia v oblasti finančných služieb alebo sú zraniteľné z pohľadu prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu.

- **Základné práva**

Zvýšením aktuálnej úrovne ochrany oznamovateľov bude mať návrh pozitívny vplyv na základné práva, najmä na:

- i) slobodu prejavu a právo na informácie (článok 11 charty): nedostatočná ochrana oznamovateľov pred odvetnými opatreniami vplyva na slobodu jednotlivcov, ako aj právo verejnosti na prístup k informáciám a slobodu médií. Posilnením ochrany oznamovateľov a objasnením podmienok danej ochrany aj v prípadoch, keď zverejňujú informácie na verejnosti, sa zároveň podporí a umožní oznamovanie protispoločenskej činnosti médiám;
- ii) právo na spravodlivé a primerané pracovné podmienky (články 30 a 31 charty): vytvorením kanálov nahlasovania a zlepšením ochrany pred odvetnými opatreniami v súvislosti s pracovnou činnosťou sa zaisťujú vyššia úroveň ochrany oznamovateľov;
- iii) právo na rešpektovanie súkromného života, ochranu osobných údajov, zdravotnú starostlivosť, ochranu životného prostredia, ochranu spotrebiteľa (články 7, 8, 35, 37 a 38 charty) a pozitívny vplyv to bude mať aj na všeobecnú zásadu dobrej správy vecí verejných (článok 41), pretože návrhom sa zvýši odhaľovanie porušení a predchádzanie týmto porušeniam.

Návrhom sa všeobecnejšie zvýši aj nahlasovanie prípadov porušovania a bude odrádzať od porušovania všetkých základných práv v rámci vykonávania práva Únie v oblastiach patriacich do rozsahu jeho pôsobnosti.

Návrhom sa sleduje vyvážený prístup s cieľom zaistiť úplné rešpektovanie ďalších práv, ktoré môžu byť ovplyvnené, ako sú napríklad právo na súkromný život a ochranu osobných údajov (články 7 a 8 charty) oznamovateľov, ale aj osôb, ktorých sa ich hlásenia týkajú, ako aj prezumpcia nevinoty a práva dotknutých osôb na obhajobu (články 47 a 48 charty). V tejto súvislosti je vplyv na slobodu podnikania (článok 16 charty) v súlade s článkom 52 ods. 1 charty.

4. VPLYV NA ROZPOČET

Táto iniciatíva nemá žiadny vplyv na rozpočet EÚ.

5. ĎALŠIE PRVKY

- **Plány vykonávania, spôsob monitorovania, hodnotenia a podávania správ**

Komisia predloží Európskemu parlamentu a Rade správu o vykonávaní navrhovanej smernice dva roky po uplynutí lehoty na transpozíciu a správu uplatňovaní navrhovanej smernice šesť rokov po uplynutí uvedenej lehoty. Zaistí sa tým dostatočné obdobie na vyhodnotenie spôsobu fungovania navrhovanej smernice a na posúdenie potreby ďalších opatrení vrátane možného rozšírenia ochrany oznamovateľov do ďalších oblastí.

Komisia predloží Európskemu parlamentu a Rade aj správu o posúdení vplyvu vnútroštátnych právnych predpisov, ktorými sa navrhovaná smernica transponuje, a to šesť rokov po uplynutí lehoty na transpozíciu. Na tento účel sa stanovili referenčné hodnoty vyjadrujúce pokrok v rámci transpozície aj vykonávania budúcej smernice (pozri oddiel 8 posúdenia vplyvu). S cieľom zaistiť zdroje informácií pre budúce správy o vykonávaní a posúdiť ciele referenčné hodnoty návrh zahŕňa aj povinnosť členských štátov zhromažďovať údaje o počte prijatých hlásení od oznamovateľov, o počte konaní začatých v dôsledku nahlásenia oznamovateľmi, o dotknutých oblastiach práva, ako aj o výsledkoch konaní a ich hospodárskom vplyve z hľadiska vrátených finančných prostriedkov a o nahlásených prípadoch odvetných opatrení. Táto skupina údajov bude podkladom pre aktuálne správy Európskeho úradu pre boj proti podvodom (OLAF) a mohla by sa doplniť aj výročnými správami Európskej prokuratúry (EPPO) a európskeho ombudsmana.

Po druhé, uvedené zhromažďovanie údajov sa doplní ďalšími relevantnými zdrojmi údajov, ako napríklad Eurobarometrom Komisie o korupcii a správami o vykonávaní existujúcich odvetvových právnych predpisov EÚ zabezpečujúcich ochranu oznamovateľov.

- **Podrobné vysvetlenie konkrétnych ustanovení návrhu**

Návrh čerpá z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva o práve na slobodu prejavu zakotvenom v článku 10 Európskeho dohovoru o ľudských právach (EDLP) a zo zásad, ktoré na tomto základe rozpracovala Rada Európy vo svojich odporúčaniach z roku 2014 o ochrane oznamovateľov, ako aj z ďalších medzinárodných noriem a osvedčených postupov uvedených vyššie a zo základných práv a pravidiel EÚ.

V kapitole I (články 1 – 3) sa určuje rozsah pôsobnosti smernice a stanovuje sa vymedzenie pojmov.

V článku 1 sa uvádzajú oblasti, v ktorých je podľa dostupných dôkazov nutné posilniť ochranu oznamovateľov a tým posilniť pravidlá Únie, ktorých porušenie by mohlo vážne poškodiť verejný záujem.

V článku 2 sa vymedzuje osobný rozsah pôsobnosti smernice. Na základe odporúčania Rady Európy o ochrane oznamovateľov sa zahŕňa čo najširší možný rozsah kategórií osôb, ktoré v rámci pracovných činností (bez ohľadu na charakter týchto činností a bez ohľadu na to, či sú

platené) majú lepší prístup k informáciám o porušeníach, ktoré môžu vážne poškodiť verejný záujem, a ktoré v prípade nahlásenia môžu čeliť odvetným opatreniam, ako aj ďalšie kategórie osôb, ktoré na účely tejto smernice môžu byť v podobnej pozícii, ako napríklad akcionári, dobrovoľníci, neplatení stážisti alebo uchádzači o prácu.

Vymedzenie pojmov stanovené v článku 3 vychádza zo zásad odporúčania Rady Európy o ochrane oznamovateľov. Najmä pojmy týkajúce sa nahlásujúcich osôb a odvetných opatrení sú vymedzené čo najširšie, aby sa zaistila účinná ochrana oznamovateľov ako prostriedok posilňovania presadzovania práva Únie.

V kapitole II (články 4 – 5) sa stanovuje povinnosť členských štátov zaistiť, aby právne subjekty v súkromnom aj vo verejnom sektore vytvorili primerané interné kanály pre nahlasovanie a postupy pre prijímanie hlásení a následných opatrení v nadväznosti na ne. Zámerom tejto povinnosti je zabezpečiť, aby sa informácie o skutočnom alebo možnom porušení práva Únie rýchlo dostali k osobám, ktoré sú najbližšie k jadrú problému a majú najlepšie možnosti prešetriť prípad a podľa možnosti aj právomoci ho napraviť.

V článku 4 sa vychádza zo zásady, že povinnosť zaviesť interné kanály nahlasovania by mala zodpovedať veľkosti subjektov a že v prípade súkromných subjektov by sa mala zohľadňovať úroveň rizika, ktorú ich činnosti predstavujú z hľadiska verejného záujmu. S výnimkou podnikov pôsobiacich v oblasti finančných služieb, ako sa stanovuje v právnych predpisoch Únie, sú malé podniky a mikropodniky oslobodené od povinnosti vytvárať interné kanály.

V článku 5 sa stanovujú minimálne normy, ktoré by mali spĺňať interné kanály nahlasovania a postupy pre prijímanie následných opatrení v nadväznosti na hlásenia. Vyžaduje sa najmä to, aby sa v rámci kanálov nahlasovania zaručila dôvernosť informácií o totožnosti nahlasujúcej osoby, ktoré je základom ochrany oznamovateľov. Ďalej sa vyžaduje, aby osoba alebo oddelenie príslušné pre prijatie hlásenia v nadväznosti na dané hlásenie dôsledne prijímali následné opatrenia a aby o týchto následných opatreniach v primeranej lehote informovali nahlasujúcu osobu. Subjekty, ktoré majú zavedené postupy interného nahlasovania, sú navyše povinné poskytovať jednoducho zrozumiteľné a široko dostupné informácie o týchto postupoch, ako aj o postupoch externého nahlasovania príslušným orgánom.

V kapitole III (články 6 – 12) sa stanovuje povinnosť členských štátov zaistiť, aby príslušné orgány mali vytvorené externé kanály nahlasovania a postupy pre prijímanie hlásení a následných opatrení v nadväznosti na ne a aby pre takéto kanály a postupy stanovili minimálne platné normy.

Podľa článku 6 by orgány, ktoré členské štáty určili za príslušné orgány, mali konkrétne vytvoriť nezávislé a autonómne externé kanály nahlasovania, ktoré sú bezpečné a zároveň zaručujú dôvernosť informácií, v nadväznosti na hlásenia prijať následné opatrenia a v primeranej lehote poskytnúť nahlasujúcej osobe spätnú väzbu. V článku 7 sa stanovujú minimálne požiadavky vzťahujúce sa na návrh externých kanálov nahlasovania. V článku 8 sa od príslušných orgánov vyžaduje, aby mali zamestnancov určených na riešenie hlásení, ktorí v tejto oblasti absolvovali osobitnú odbornú prípravu, a opisujú sa v ňom funkcie, ktoré by takíto zamestnanci mali plniť.

Článok 9 obsahuje požiadavky, ktoré musia postupy vzťahujúce sa na externé nahlasovanie spĺňať, napr. pokiaľ ide o ďalšiu komunikáciu s nahlasujúcou osobou, lehotu na poskytnutie spätnej väzby nahlasujúcej osobe a platný režim dôvernosti informácií. Tieto postupy by mali predovšetkým zaistiť ochranu osobných údajov nahlásujúcich aj dotknutých osôb. V článku 10 sa stanovuje, že príslušné orgány by mali zverejňovať a jednoducho formou sprístupňovať zrozumiteľné informácie o dostupných kanáloch nahlasovania a o platných postupoch pre prijímanie hlásení a následných opatrení v nadväznosti na ne. V článku 11 sa zabezpečuje primerané vedenie záznamov o všetkých hláseniach. V článku 12 sa stanovuje, príslušné

vnútroštátne orgány vykonávajú pravidelnú kontrolu svojich postupov pre prijímanie hlásení a následných opatrení v nadväznosti na ne.

V kapitole IV (články 13 – 18) sa stanovujú minimálne normy ochrany nahlasujúcich osôb a osôb, na ktoré sa hlásenia vzťahujú.

Článok 13 obsahuje podmienky, za ktorých má nahlasujúca osoba nárok na ochranu podľa tejto smernice.

Konkrétnejšie sa v ňom vyžaduje, aby nahlasujúce osoby mali primeraný dôvod sa domnievať, že nahlásené informácie boli v čase hlásenia pravdivé. Ide o základný prvok ochrany pred zlomyseľnými či hanlivými hláseniami, ktorým sa zaisťuje, aby osoby, ktoré vedome nahlásia nepravdivé informácie, nemali na ochranu nárok. Zároveň sa ním zabezpečuje, aby nahlasujúca osoba, ktorá podala nepresné hlásenie omylom v dobrej viere, o ochranu neprišla. Nahlasujúce osoby by mali mať podobne nárok na ochranu podľa smernice aj v prípadoch, keď sa z opodstatnených dôvodov domnievali, že nahlásené informácie patria do jej rozsahu pôsobnosti.

Od nahlasujúcich osôb sa navyše všeobecne vyžaduje, aby najprv použili interné kanály. Ak tieto kanály nefungujú alebo primerane nemožno očakávať, že budú fungovať, môžu hlásenie podať príslušným orgánom a ako poslednú možnosť môžu informovať aj verejnosť alebo médiá. Táto požiadavka je potrebná na zaistenie toho, aby sa informácie dostali k osobám, ktoré môžu prispieť k včasnému a účinnému vyriešeniu možného ohrozenia verejného záujmu, a aby sa takisto zabránilo neodôvodnenému poškodeniu dobrého mena v dôsledku zverejnenia informácií. Stanovením výnimky z tohto pravidla v prípadoch, keď interné a/alebo externé kanály nefungujú alebo nemožno primerane očakávať, že budú fungovať, sa v článku 13 pre nahlasujúcu osobu zároveň zabezpečuje potrebná flexibilita pri výbere najvhodnejšieho kanálu vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu. Zároveň sa tak umožňuje ochrana zverejnenia informácií so zohľadnením demokratických zásad, ako sú transparentnosť a zodpovednosť, a základných práv, ako sú sloboda prejavu a sloboda médií.

Článok 14 obsahuje neúplný zoznam mnohých rôznych podôb, ktoré môžu mať odvetné opatrenia.

V článku 15 sa zakazujú odvetné opatrenia v každej forme a stanovujú sa ďalšie opatrenia, ktoré by členské štáty mali prijať na účely zaistenia ochrany nahlasujúcich osôb, a to vrátane:

- jednoduchého a bezplatného sprístupnenia nezávislých informácií a poradenstva o postupoch a opravných prostriedkoch, ktoré sú k dispozícii v rámci ochrany pred odvetnými opatreniami,
- oslobodenia nahlasujúcich osôb od zodpovednosti za porušenie obmedzenia zverejnenia informácií stanoveného v zmluve alebo právnom predpise,
- zabezpečenia presunutia dôkazného bremena v súdnom konaní tak, aby v prípadoch, keď ide *prima facie* o odvetné opatrenia, musela osoba žalujúca oznamovateľa preukázať, že za skutok oznámenia protispoločenskej činnosti neprijala odvetné opatrenia,
- sprístupnenia nápravných opatrení proti odvetným opatreniam pre nahlasujúce osoby podľa potreby vrátane predbežného opatrenia až do ukončenia súdneho konania v súlade s vnútroštátnym rámcom,
- zaistenia toho, aby vo všetkých súdnych krokoch podniknutých proti nahlasujúcim osobám mimo kontextu súvisiaceho s pracovnou činnosťou, napríklad v konaniach týkajúcich sa poškodzovania dobrého mena, porušenia autorského práva alebo

povinnosti mlčanlivosti, mohli oznamovatelia zakladať svoju obhajobu na tom, že nahlásili alebo zverejnili informácie v súlade s touto smernicou.

V článku 16 sa objasňuje, že osoby dotknuté hláseniami by mali mať možnosť v plnej miere si uplatniť svoje práva podľa Charty základných práv Európskej únie vrátane prezumpcie neviny, práva na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces a práva na obhajobu.

V článku 17 sa stanovujú účinné, primerané a odrádzajúce sankcie, ktoré sú potrebné:

- na jednej strane na zaistenie účinnosti pravidiel týkajúcich sa ochrany nahlasujúcich osôb, aby sa postihovali činnosti zamerané na zabránenie nahlasovaniu, odvetné opatrenia, zlomyseľné konania proti nahlasujúcim osobám a porušenia povinnosti zachovania dôvernosti informácií o ich totožnosti a aby sa od takýchto krokov aktívne odrádzalo, a
- na druhej strane na odrádzanie od zlomyseľného a hanlivého oznamovania protispoločenskej činnosti, ktoré má vplyv na účinnosť a dôveryhodnosť celého systému ochrany oznamovateľov, a na predchádzanie neodôvodnenému poškodzovaniu dobrého mena dotknutých osôb.

Článok 18 sa odvoláva na uplatňovanie pravidiel EÚ o ochrane osobných údajov na každé spracovanie osobných údajov vykonávané podľa smernice. Každé spracovanie osobných údajov vrátane ich výmeny alebo prenosu by v tejto súvislosti malo byť v súlade s pravidlami stanovenými v nariadení (EÚ) 2016/679, smernici (EÚ) 2016/680 a nariadení (ES) č. 45/2001.

V kapitole V (články 19 – 22) sa stanovujú záverečné ustanovenia.

V článku 19 sa stanovuje, že členským štátom zostáva možnosť zavedenia alebo ponechania ustanovení, ktoré sú pre nahlasujúcu osobu priaznivejšie, za predpokladu, že takéto ustanovenia nie sú v rozpore s opatreniami na ochranu dotknutých osôb. Článok 20 sa zaoberá transpozíciou smernice.

V článku 21 sa od členských štátov vyžaduje, aby Komisii poskytovali informácie o vykonávaní a uplatňovaní tejto smernice, na základe čoho Komisia predloží správu Parlamentu a Rade do dvoch rokov po transpozícii. V tomto ustanovení sa ďalej od členských štátov vyžaduje, aby každoročne Komisii predkladali štatistiky napríklad aj o počte hlásení, ktoré príslušné orgány prijali, o počte konaní začatých na základe hlásení a o výsledku takýchto konaní, ak sú takéto informácie v dotknutom členskom štáte k dispozícii na centrálnej úrovni. V článku 21 sa ďalej stanovuje, že do šiestich rokov od transpozície Komisia predloží Parlamentu a Rade správu o posúdení vplyvu vnútroštátnych právnych predpisov, ktorými sa smernica transponuje, a zváži potrebu prípadných ďalších opatrení vrátane možných zmien smernice s cieľom rozšíriť ochranu oznamovateľov na ďalšie oblasti alebo akty Únie.

Návrh

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY**o ochrane osôb nahlasujúcich porušenia práva Únie**

EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej články 16, 33, 43, 50, článok 53 ods. 1, články 62, 91, 100, 103, 109, 114, 168, 169, 192, 207 a článok 325 ods. 4, a na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu, a najmä na jej článok 31,

so zreteľom na návrh Európskej Komisie,

po predložení návrhu legislatívneho aktu národným parlamentom,

so zreteľom na stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru³¹,

so zreteľom na stanovisko Výboru regiónov³²,

so zreteľom na stanovisko Dvora audítorov³³,

konajúc v súlade s riadnym legislatívnym postupom,

keďže:

- (1) Osoby, ktoré pracujú pre organizáciu alebo sú s ňou v styku v súvislosti so svojou pracovnou činnosťou, sú často prvé ktoré vedia o hrozbách alebo poškodení verejného záujmu, ktoré v danej súvislosti vzniká. Nahlásením takejto situácie zohrávajú kľúčovú úlohu pri odhaľovaní porušení práva a pri predchádzaní takýmto porušeniam a pri zaručovaní blaha spoločnosti. Strach z odvetných opatrení však možných oznamovateľov často odrádza od nahlasovania svojich obáv alebo podozrení.
- (2) Na úrovni Únie tvoria hlásenia od oznamovateľov jednu z východiskových zložiek presadzovania práva Únie: pre systémy presadzovania práva na vnútroštátnej úrovni a na úrovni Únie predstavujú zdroj informácií vedúcich k účinnému odhaľovaniu, vyšetrovaniu a stíhaniu porušenia práva Únie.
- (3) V určitých politických oblastiach môžu porušenia práva Únie spôsobiť vážne poškodenie verejného záujmu v zmysle vytvorenia významného rizika pre blaho spoločnosti. Pokiaľ sa v uvedených oblastiach zistilo nedostatočné presadzovanie práva a oznamovatelia sú vo výhodnom postavení na zverejnenie informácií o porušení, je potrebné posilniť presadzovanie prostredníctvom zaistenia účinnej ochrany oznamovateľov pred odvetnými opatreniami a zavedenia účinných kanálov nahlasovania.
- (4) Ochrana oznamovateľov, ktorá je v súčasnosti v Európskej únii zabezpečená, je v rámci členských štátov roztrieštená a v rôznych politických oblastiach nerovnomerná. Následky porušenia práva Únie s cezhraničným rozmerom, ktoré

³¹ Ú. v. EÚ C [...], [...], s. [...].

³² Ú. v. EÚ C [...], [...], s. [...].

³³ Ú. v. EÚ C [...], [...], s. [...].

odhalili oznamovatelia, ilustrujú, ako nedostatočná ochrana v jednom členskom štáte má nielen negatívny vplyv na fungovanie politík EÚ v danom členskom štáte, ale môže mať aj účinok presahovania do iných členských štátov a Únie ako celku.

- (5) Spoločné minimálne normy zaisťujúce efektívnu ochranu oznamovateľov by sa preto mali vzťahovať na tie akty a oblasti politiky, v ktorých i) je potrebné posilniť presadzovanie práva; ii) nedostatočné nahlasovanie oznamovateľmi je kľúčovým faktorom ovplyvňujúcim presadzovanie práva a iii) porušenia práva Únie môžu viesť k vážnemu poškodeniu verejného záujmu.
- (6) Ochrana oznamovateľov je potrebná na zaistenie presadzovania práva Únie v oblasti verejného obstarávania. Popri potrebe predchádzať podvodom a korupcii a odhaľovať ich v kontexte plnenia rozpočtu EÚ vrátane verejného obstarávania je potrebné riešiť nedostatočné presadzovanie pravidiel verejného obstarávania vnútroštátnymi verejnými orgánmi a niektorými prevádzkovateľmi verejných služieb pri nákupe tovaru, prác a služieb. Porušenia takýchto pravidiel vedú k narušeniu hospodárskej súťaže, zvýšeniu nákladov na podnikanie, porušovaniu záujmov investorov a akcionárov a celkovo k nižšej atraktívnosti pre investície a vzniku nerovnakých podmienok pre všetky podniky v celej Európe, čo má vplyv na riadne fungovanie vnútorného trhu.
- (7) Pridanú hodnotu ochrany oznamovateľov zákonodarca EÚ už uznal v oblasti finančných služieb. Po skončení finančnej krízy, pri ktorej sa odhalili závažné nedostatky pri presadzovaní príslušných pravidiel, boli zavedené opatrenia na ochranu oznamovateľov vo veľkom počte legislatívnych nástrojov v tejto oblasti³⁴. V kontexte prudenciálneho rámca vzťahujúceho sa na úverové inštitúcie a investičné firmy sa konkrétne v smernici 2013/36/EÚ³⁵ stanovuje ochrana oznamovateľov, ktorá sa rozširuje aj na nariadenie (EÚ) č. 575/2013 o prudenciálnych požiadavkách na úverové inštitúcie a investičné spoločnosti.
- (8) Pokiaľ ide o bezpečnosť výrobkov umiestňovaných na vnútorný trh, prvotným zdrojom zhromažďovania dôkazov sú podniky zapojené do výrobného a distribučného reťazca, a preto má nahlasovanie oznamovateľmi vysokú pridanú hodnotu. Tí sú totiž oveľa bližšie k zdroju možných nekalých a nezákonných postupov výroby, dovozu alebo distribúcie nebezpečných výrobkov. Preto je zavedenie ochrany oznamovateľov v súvislosti s bezpečnostnými požiadavkami oprávnené tak pre harmonizované³⁶, ako aj pre neharmonizované výrobky³⁷. Ochrana oznamovateľov slúži aj ako nástroj na zabránenie odklonu strelných zbraní, ich súčastí, komponentov a streliva, ako aj výrobkov obranného priemyslu prostredníctvom nabádania k nahlasovaniu porušení, ako sú podvody v oblasti dokladov, zmena označenia alebo falošné vyhlásenia o dovoze alebo vývoze a podvodné nadobúdanie strelných zbraní v rámci Spoločenstva, pri ktorých sa porušovanie často spája s presunom výrobkov z legálneho

³⁴ Oznámenie „Posilňovanie sankčných režimov v odvetví finančných služieb“ z 8. 12. 2010.

³⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/36/EÚ z 26. júna 2013 o prístupe k činnosti úverových inštitúcií a prudenciálnom dohľade nad úverovými inštitúciami a investičnými spoločnosťami, o zmene smernice 2002/87/ES a o zrušení smerníc 2006/48/ES a 2006/49/ES (Ú. v. EÚ L 176, 27.6.2013, s. 338).

³⁶ Súbor príslušných „harmonizačných právnych predpisov Únie“ sa vymedzuje a uvádza v nariadení [XXX], ktorým sa stanovujú pravidlá a postupy dodržiavania a presadzovania harmonizačných právnych predpisov Únie, 2017/0353 (COD).

³⁷ Upravené smernicou Európskeho parlamentu a Rady (ES) 2001/95 z 3. decembra 2001 o všeobecnej bezpečnosti výrobkov (Ú. v. ES L 11, s. 4).

trhu na nelegálny. Ochrana oznamovateľov bude nápomocná aj pri predchádzaní nedovolenej výroby doma vyrobených výbušnín, pretože prispeje k správne uplatňovaniu obmedzení a kontrol súvisiacich s prekuzormi výbušnín.

- (9) Dôležitosť ochrany oznamovateľov z hľadiska predchádzania porušeniam pravidiel Únie o bezpečnosti dopravy, ktoré môžu viesť k ohrozeniu ľudských životov, a z hľadiska odrádzania od takýchto porušení už bola uznaná v odvetvových nástrojoch Únie týkajúcich sa bezpečnosti letectva³⁸ a bezpečnosti námornej dopravy³⁹, ktorými sa stanovujú prispôsobené opatrenia na ochranu oznamovateľov, ako aj konkrétne kanály nahlasovania. Medzi tieto prostriedky patrí aj ochrana pracovníkov nahlasujúcich vlastné chyby v dobrej viere pred odvetnými opatreniami (tzv. kultúra spravodlivosti). Treba doplniť existujúce prvky ochrany oznamovateľov v týchto dvoch odvetviach, ako aj zabezpečiť takú ochranu, ktorou sa posilní presadzovanie noriem bezpečnosti v rámci iných druhov dopravy, konkrétne v cestnej a železničnej doprave.
- (10) Zhromažďovanie dôkazov, odhaľovanie a riešenie trestných činov proti životnému prostrediu a protiprávneho konania v súvislosti s ochranou životného prostredia zostáva výzvou a musí sa posilniť, ako Komisia uznala vo svojom oznámení nazvanom „Opatrenia EÚ na zlepšenie environmentálneho súladu a správy životného prostredia“ z 18. januára 2018⁴⁰. Hoci pravidlá ochrany oznamovateľov v súčasnosti existujú len v jednom odvetvovom nástroji na ochranu životného prostredia⁴¹, zavedenie takejto ochrany sa zdá nevyhnutné na zaistenie účinného presadzovania *acquis* Únie v oblasti životného prostredia, ktorého porušenie môže vážne poškodiť verejný záujem s možným účinkom presahovania cez hranice členských štátov. Platí to aj pre prípady, keď nebezpečné výrobky môžu spôsobiť poškodenie životného prostredia.
- (11) Podobné faktory oprávňujú zavedenie ochrany oznamovateľov, ktorá by mala vychádzať z existujúcich ustanovení a predchádzať porušeniam pravidiel EÚ v oblasti potravinového reťazca, a najmä v oblasti bezpečnosti potravín a krmív, ako aj v oblasti zdravia a dobrých životných podmienok zvierat. Rôzne pravidlá Únie vypracované v týchto oblastiach sú vzájomne úzko prepojené. V nariadení (ES) č. 178/2002⁴² sa stanovujú všeobecné zásady a požiadavky, ktoré sú východiskom pre všetky opatrenia Únie a vnútroštátne opatrenia týkajúce sa potravín a krmív s osobitným dôrazom na bezpečnosť potravín, s cieľom zaistiť vysokú úroveň ochrany ľudského zdravia a záujmov spotrebiteľov v súvislosti s potravinami, ako aj účinné fungovanie vnútorného trhu. V uvedenom nariadení sa okrem iného stanovuje, že prevádzkovatelia potravinárskych a krmivárskych podnikov nesmú odrádzať svojich zamestnancov a iné osoby od spolupráce s príslušnými orgánmi, ak sa tým môže

³⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 376/2014 z 3. apríla 2014 o ohlasovaní udalostí, ich analýze a na ne nadväzujúcich opatreniach v civilnom letectve (Ú. v. EÚ L 122, s. 18).

³⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/54/EÚ z 20. novembra 2013 o určitých zodpovednostiach vlajkového štátu za plnenie Dohovoru o pracovných normách v námornej doprave a jeho presadzovanie (Ú. v. EÚ L 329, s. 1), smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/16/ES z 23. apríla 2009 o štátnej prístavnej kontrole (Ú. v. EÚ L 131, s. 57).

⁴⁰ COM(2018) 10 final.

⁴¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/30/EÚ z 12. júna 2013 o bezpečnosti vyhľadávania, prieskumu a ťažby ropy a zemného plynu na mori (Ú. v. EÚ L 178, s. 66).

⁴² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 z 28. januára 2002, ktorým sa ustanovujú všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva, zriaďuje Európsky úrad pre bezpečnosť potravín a stanovujú postupy v záležitostiach bezpečnosti potravín (Ú. v. ES L 31, s. 1).

predísť riziku spojenému z potravinami, resp. toto riziko znížiť alebo eliminovať. Zákonnodarca Únie prijal podobný prístup v rámci právnej úpravy v oblasti zdravia zvierat prostredníctvom nariadenia (EÚ) 2016/429, ktorým sa stanovujú pravidlá prevencie a kontroly chorôb zvierat, ktoré sa môžu prenášať na zvieratá alebo na ľudí⁴³.

- (12) Posilnenie ochrany oznamovateľov by bolo prínosom aj z hľadiska predchádzania porušeniam pravidiel Euratomu o jadrovej bezpečnosti, ochrane pred žiarením a zodpovednom a bezpečnom nakladaní s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom, ako aj z hľadiska odrádzania od takýchto porušení. Zároveň by sa tým posilnilo presadzovanie existujúcich ustanovení revidovanej smernice o jadrovej bezpečnosti⁴⁴ týkajúcich sa kultúry efektívnej jadrovej bezpečnosti, a najmä článku 8b ods. 2 písm. a), v ktorom sa okrem iného vyžaduje, aby príslušný regulačný orgán vytvoril systémy riadenia, v rámci ktorých sa udeľuje náležitá priorita jadrovej bezpečnosti a ktoré podporujú schopnosť zamestnancov a vedenia na všetkých úrovniach overovať účinné dodržiavanie príslušných bezpečnostných zásad a postupov a podávať včas správy o bezpečnostných otázkach.
- (13) V rovnakej miere môžu byť hlásenia oznamovateľov kľúčom k odhaleniu rizík pre verejné zdravie a ochranu spotrebiteľa vyplývajúcich z porušenia pravidiel Únie, ktoré by inak mohli zostať skryté, k predchádzaniu týmto rizikám, ich zníženiu alebo odstráneniu. Najmä ochrana spotrebiteľa je takisto úzko spojená s prípadmi, keď nebezpečné výrobky môžu spotrebiteľom spôsobiť značnú ujmu. Preto by sa v súvislosti s príslušnými pravidlami Únie prijatými podľa článkov 114, 168 a 169 ZFEÚ mala zaviesť ochrana oznamovateľov.
- (14) Ochrana súkromia a osobných údajov je ďalšou oblasťou, v ktorej oznamovatelia majú výhodné postavenie umožňujúce odhaľovanie porušení práva Únie, ktoré môžu vážne poškodiť verejný záujem. Podobné úvahy sa uplatňujú pri porušení smernice o bezpečnosti sietí a informačných systémov⁴⁵, ktorou sa zavádza oznamovanie incidentov (vrátane tých, ktoré neporušujú ochranu osobných údajov) a bezpečnostné požiadavky pre subjekty, ktoré poskytujú základné služby v mnohých odvetviach (napr. v oblasti energetiky, zdravotníctva, dopravy, bankovníctva atď.), a pre poskytovateľov kľúčových digitálnych služieb (napr. služby cloud computingu). Nahlasovanie oznamovateľmi je v tejto oblasti mimoriadne cenné z pohľadu predchádzania bezpečnostným incidentom, ktoré by mohli ovplyvniť kľúčové hospodárske a sociálne činnosti a široko používané digitálne služby. Pomáha zabezpečiť kontinuitu služieb, ktoré sú nevyhnutné pre fungovanie vnútorného trhu a blaho spoločnosti.
- (15) Nahlasovanie oznamovateľmi je potrebné na podporu odhaľovania porušení práva Únie v oblasti hospodárskej súťaže a na predchádzanie takýmto porušeniam. Pomohlo by to chrániť efektívne fungovanie trhov v Únii, zaistiť rovnaké podmienky pre podniky a prinášať výhody spotrebiteľom. Ochranou oznamovateľov by sa posilnilo presadzovanie práva Únie v oblasti hospodárskej súťaže vrátane oblasti štátnej pomoci. Pokiaľ ide o pravidlá hospodárskej súťaže vzťahujúce sa na podniky, význam

⁴³ Ú. v. EÚ L 84, s. 1.

⁴⁴ Smernica Rady 2014/87/Euratom z 8. júla 2014, ktorou sa mení smernica 2009/71/Euratom, ktorou sa zriaďuje rámec Spoločenstva pre jadrovú bezpečnosť jadrových zariadení (Ú. v. EÚ L 219, 25.7.2014, s. 42 – 52).

⁴⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1148 zo 6. júla 2016 o opatreniach na zabezpečenie vysokej spoločnej úrovne bezpečnosti sietí a informačných systémov v Únii.

nahlasovania s prístupom k interným informáciám pri odhaľovaní porušení práva hospodárskej súťaže už bol uznaný v programe zhovievavosti EÚ, ako aj v súvislosti s nedávnym zavedením nástroja anonymného oznamovateľa Európskou komisiou⁴⁶. Zavedením ochrany oznamovateľov na úrovni členských štátov by sa zvýšila schopnosť Európskej komisie, ako aj príslušných orgánov v členských štátoch odhaľovať a ukončiť porušovanie práva Únie v oblasti hospodárskej súťaže. Pokiaľ ide o štátnu pomoc, oznamovatelia môžu zohrávať dôležitú úlohu pri nahlasovaní nezákonne poskytnutej pomoci a informovaní o zneužívaní pomoci na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni.

- (16) Ochrana finančných záujmov Únie, ktorá sa týka boja proti podvodom, korupcii a akejkolvek inej nezákonnej činnosti ovplyvňujúcej používanie výdavkov Únie, výber príjmov Únie a finančné prostriedky alebo aktíva Únie, je kľúčovou oblasťou, v ktorej treba posilniť presadzovanie práva Únie. Posilnenie ochrany finančných záujmov Únie zahŕňa aj plnenie rozpočtu Únie súvisiaceho s výdavkami vynaloženými na základe Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu. Nedostatočne účinné presadzovanie v oblasti finančných záujmov Únie vrátane podvodov a korupcie na vnútroštátnej úrovni spôsobuje zníženie príjmov Únie a zneužívanie finančných prostriedkov EÚ, čo môže narušiť verejné investície a rast a ohroziť dôveru občanov v činnosť EÚ. Ochrana oznamovateľov je nevyhnutná na uľahčenie odhaľovania príslušných podvodov a nezákonnej činnosti, predchádzania takýmto podvodom a nezákonnej činnosti a odstrašovania od nich.
- (17) Konanie porušujúce pravidlá o dani z príjmov právnických osôb a daňové pravidlá, ktorého účelom je dosiahnuť daňové zvýhodnenie a vyhnúť sa právnym záväzkom a ktoré je v rozpore s predmetom alebo účelom platných právnych predpisov v oblasti zdaňovania právnických osôb, negatívne ovplyvňuje riadne fungovanie vnútorného trhu. Môže viesť k nespravodlivej daňovej súťaži a rozsiahlym daňovým únikom, narúšať rovnaké podmienky pre podniky a viesť k strate daňových príjmov pre členské štáty a rozpočet Únie ako celku. Ochrana oznamovateľov prispieva k najnovším iniciatívam Komisie zameraným na zlepšenie transparentnosti a výmenu informácií v oblasti zdaňovania⁴⁷ a k vytváraniu spravodlivejšieho daňového prostredia pre podniky v rámci Únie⁴⁸ s cieľom zvýšiť účinnosť členských štátov pri odhaľovaní taktík vyhýbania sa a/alebo zneužívania, ktoré by inak neboli odhalené, ako aj pomáhať pri odrádzaní od takéhoto konania.
- (18) Niektoré akty Únie, najmä v oblasti finančných služieb, ako je nariadenie (EÚ) č. 596/2014 o zneužívaní trhu⁴⁹ a vykonávacia smernica Komisie 2015/2392 prijatá na základe uvedeného nariadenia⁵⁰, už obsahujú podrobné pravidlá o ochrane

⁴⁶ Oznámenie Komisie o oslobodení od pokút a znížení pokút v kartelových prípadoch (Ú. v. EÚ C 298, 8.12.2006, s. 17); http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-591_en.htm.

⁴⁷ Smernica Rady 2011/16/EÚ z 15. februára 2011 o administratívnej spolupráci v oblasti daní a zrušení smernice 77/799/EHS (v znení zmien).

⁴⁸ Smernica Rady (EÚ) 2016/1164 z 12. júla 2016, ktorou sa stanovujú pravidlá proti praktikám vyhýbania sa daňovým povinnostiam, ktoré majú priamy vplyv na fungovanie vnútorného trhu (v znení zmien); návrh smernice Rady o spoločnom konsolidovanom základom dane z príjmov právnických osôb, COM/2016/0683 final – 2016/0336; návrh smernice Rady o spoločnom základom dane z príjmov právnických osôb, COM/2016/0685 final – 2016/0337.

⁴⁹ Ú. v. EÚ L 173, s. 1.

⁵⁰ Vykonávacia smernica Komisie (EÚ) 2015/2392 zo 17. decembra 2015 o nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 596/2014, pokiaľ ide o nahlasovanie skutočných alebo možných porušení daného nariadenia príslušným orgánom (Ú. v. EÚ L 332, s. 126).

oznamovateľov. Takéto existujúce právne predpisy Únie vrátane zoznamu uvedeného v časti II prílohy by mali byť doplnené touto smernicou, aby tieto nástroje boli plne zladené s jej minimálnymi normami a aby sa pritom zachovali všetky špecifiká, ktoré sa v uvedených nástrojoch stanovujú a ktoré sú prispôsobené príslušným odvetviám. To má osobitný význam najmä pri určovaní toho, ktoré právne subjekty v oblasti finančných služieb, predchádzania praniu špinavých peňazí a financovania terorizmu sú v súčasnosti povinné vytvoriť interné kanály nahlasovania.

- (19) Vždy, keď sa prijme nový akt Únie, v prípade ktorého je ochrana oznamovateľov dôležitá a môže prispieť k účinnejšiemu presadzovaniu, malo by sa zvažiť, či sa má zmeniť príloha k súčasnej smernici s cieľom zahrnúť daný akt do rozsahu jej pôsobnosti.
- (20) Touto smernicou by nemala byť dotknutá ochrana poskytovaná zamestnancom pri nahlasovaní porušení pracovného práva Únie. Najmä v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci sa v článku 11 rámcovej smernice 89/391/EHS od členských štátov už vyžaduje, aby zabezpečili, že pracovníci alebo zástupcovia pracovníkov nebudú znevýhodnení z dôvodu svojich žiadostí alebo návrhov zamestnávateľom, aby prijali primerané opatrenia na zmiernenie ohrozenia pracovníkov a/alebo odstránenie zdrojov nebezpečenstva. Pracovníci a ich zástupcovia majú nárok informovať o problémoch príslušné vnútroštátne orgány, ak sa domnievajú, že prijaté opatrenia a prostriedky použité zamestnávateľom nepostačujú na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia.
- (21) Touto smernicou by nemala byť dotknutá ochrana národnej bezpečnosti a iné utajované skutočnosti, ktoré majú byť z bezpečnostných dôvodov chránené pred neoprávneným prístupom, ako to vyžaduje právo Únie alebo platné zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia príslušného členského štátu. Ustanovenia tejto smernice by predovšetkým nemali mať vplyv na povinnosti vyplývajúce z rozhodnutia Komisie (EÚ, Euratom) 2015/444 z 13. marca 2015 o bezpečnostných predpisoch na ochranu utajovaných skutočností EÚ alebo rozhodnutia Rady z 23. septembra 2013 o bezpečnostných predpisoch na ochranu utajovaných skutočností EÚ.
- (22) Osoby, ktoré nahlasujú informácie o hrozbách alebo poškodení verejného záujmu získané v súvislosti so svojou pracovnou činnosťou, využívajú svoje právo na slobodu prejavu. Právo na slobodu prejavu, zakotvené v článku 11 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) a v článku 10 Európskeho dohovoru o ľudských právach (EDĽP), zahŕňa slobodu a pluralitu médií.
- (23) Preto sa táto smernica opiera o judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, pokiaľ ide o právo na slobodu prejavu, a o zásady, ktoré na tomto základe vypracovala Rada Európy vo svojom odporúčaní o ochrane oznamovateľov z roku 2014⁵¹.
- (24) Osoby potrebujú osobitnú právnu ochranu, ak získajú informácie, ktoré nahlasujú prostredníctvom svojich pracovných činností, a tým riskujú odvetné opatrenia súvisiace s prácou (napríklad za porušenie povinnosti zachovania dôvernosti alebo lojality). Základným dôvodom na to, aby im bola poskytnutá ochrana, je ich postavenie hospodárskej zraniteľnosti voči osobe, od ktorej *de facto* závisí ich práca. Ak neexistuje takáto mocenská nerovnováha súvisiaca s prácou (napríklad v prípade bežných sťažovateľov alebo nezúčastnených občanov), nie je potrebná ochrana pred odvetnými opatreniami.

⁵¹ CM/Rec(2014)7.

- (25) Na účinné presadzovanie práva Únie je potrebné, aby sa ochrana poskytovala čo najširšiemu okruhu kategórií osôb, ktoré, bez ohľadu na to, či ide o občanov EÚ alebo štátnych príslušníkov tretích krajín, na základe pracovnej činnosti (bez ohľadu na povahu tejto činnosti a na to, či je platená alebo nie) majú privilegovaný prístup k informáciám o porušeníach, ktorých nahlásenie by bolo v záujme verejnosti, a ktoré môžu byť v prípade ich nahlásenia vystavené odvetným opatreniam. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby sa potreba ochrany určovala s prihliadnutím na všetky relevantné okolnosti, a nielen na základe povahy vzťahu, aby sa pokryla celá škála osôb prepojených v širšom zmysle s organizáciou, v ktorej došlo k porušeniu.
- (26) Po prvé, ochrana by sa mala uplatňovať na osoby, ktoré majú štatút „pracovníkov“ v zmysle článku 45 ZFEÚ v súlade s výkladom Súdneho dvora Európskej únie⁵², t. j. osoby, ktoré vykonávajú počas určitého časového obdobia v prospech inej osoby a pod jej vedením činnosti, za ktoré dostávajú odmenu. Ochrana by sa preto mala poskytovať aj pracovníkom s neštandardným pracovnoprávnym vzťahom vrátane pracovníkov na kratší pracovný čas a pracovníkov na dobu určitú, ako aj osôb s pracovnou zmluvou alebo pracovnoprávnym vzťahom s agentúrou dočasného zamestnávania, čo sú druhy vzťahov, pri ktorých sa často ťažko uplatňuje štandardná ochrana pred nespravodlivým zaobchádzaním.
- (27) Ochrana by sa mala rozšíriť aj na ďalšie kategórie fyzických alebo právnických osôb, ktoré síce nie sú „pracovníkmi“ v zmysle článku 45 ZFEÚ, ale môžu zohrávať kľúčovú úlohu pri odhaľovaní porušení právnych predpisov a v súvislosti so svojou pracovnou činnosťou sa môžu nachádzať v situácii hospodárskej zraniteľnosti. Napríklad v oblastiach, ako je bezpečnosť výrobkov, sú dodávatelia oveľa bližšie k zdroju možných nekalých a nezákonných postupov výroby, dovozu alebo distribúcie nebezpečných výrobkov; pri využívaní fondov Únie sú konzultanti poskytujúci svoje služby vo výhodnom postavení nato, aby upozornili na porušenia, ktorých sú svedkami. Takéto kategórie osôb vrátane samostatne zárobkovo činných osôb poskytujúcich služby, externých pracovníkov, zmluvných partnerov, subdodávateľov a dodávateľov obvykle podliehajú odvetným opatreniam vo forme predčasného ukončenia alebo zrušenia zmluvy o poskytnutí služby, licencie alebo povolenia, vo forme straty súvisiacej s podnikaním, straty príjmu, nátlaku, zastrásovania alebo obťažovania, zaradenia na čiernu listinu/bojkotovania obchodnej činnosti alebo poškodenia dobrého mena. Akcionári a osoby v riadiacich orgánoch môžu byť takisto vystavené odvetným opatreniam, napríklad z finančného hľadiska alebo vo forme zastrásovania alebo obťažovania, zaradenia na čiernu listinu alebo poškodenia ich dobrého mena. Ochrana by sa mala poskytovať aj uchádzačom o zamestnanie alebo záujemcom o poskytovanie služieb organizácii, ktorí získali informácie o porušeníach práva počas náborového procesu alebo inej fázy rokovaní pred uzatvorením zmluvy a ktorí môžu byť vystavení odvetným opatreniam, napríklad vo forme negatívnych referencií od zamestnávateľa alebo zaradenia na čiernu listinu/bojkotovania obchodnej činnosti.
- (28) Účinná ochrana oznamovateľov znamená aj ochranu ďalších kategórií osôb, ktoré síce nie sú hospodársky závislé od svojich pracovných činností, ale môžu napriek tomu čeliť odvetným opatreniam z dôvodu odhalenia porušenia. Odvetné opatrenia voči

⁵² Rozsudok z 3. júla 1986, Lawrie-Blum, vec 66/85; rozsudok zo 14. októbra 2010, Union Syndicale Solidaires Isère, vec C-428/09; rozsudok z 9. júla 2015, Balkaya, vec C-229/14; rozsudok zo 4. decembra 2014, FNV Kunsten, vec C-413/13; rozsudok zo 17. novembra 2016, Ruhrlandklinik, vec C-216/15.

dobrovoľníkom a neplateným stážistom môžu mať formu ukončenia využívania ich služieb, negatívnych referencií pre budúce zamestnanie alebo iného poškodenia ich dobrého mena.

- (29) Účinné odhaľovanie vážneho poškodenia verejného záujmu a predchádzanie takémuto poškodeniu si vyžaduje, aby sa nahlásované informácie, ktoré spĺňajú podmienky ochrany, vzťahovali nielen na nezákonné činnosti, ale aj na zneužitie práva, konkrétne na prípady konania alebo opomenutia, ktoré sa z formálneho hľadiska nejavia ako nezákonné, ale sú v rozpore s predmetom alebo účelom zákona.
- (30) Na účinné predchádzanie porušeniam práva Únie je potrebné, aby sa ochrana poskytovala aj osobám, ktoré poskytujú informácie o možných porušeníach, ku ktorým ešte nedošlo, ale pravdepodobne budú spáchané. Z tých istých dôvodov je ochrana odôvodnená aj v prípade osôb, ktoré nepredkladajú nesporné dôkazy, ale vyjadrujú odôvodnené obavy alebo podozrenia. Ochrana by sa zároveň nemala vzťahovať na nahlásovanie informácií, ktoré sú už zverejnené, ani na nahlásovanie nepodložených fám a klebiet.
- (31) Pri odvetných opatreniach je vyjadrený blízky vzťah (príčina a následok), ktorý musí existovať medzi nahlásením a nepriaznivým zaobchádzaním, ktorému priamo alebo nepriamo čelí nahlásujúca osoba, čo je podmienkou toho, aby táto osoba mohla získať právnu ochranu. V záujme účinnej ochrany nahlásujúcich osôb ako prostriedku na posilnenie presadzovania práva Únie je potrebné stanoviť široké vymedzenie pojmu odvetné opatrenia, ktoré zahŕňa akékoľvek konanie alebo opomenutie, ku ktorým dochádza v súvislosti s pracovnou činnosťou a ktoré týmto osobám spôsobujú ujmu.
- (32) Ochrana pred odvetnými opatreniami ako prostriedok na zabezpečenie slobody prejavu a slobody médií by sa mala poskytovať osobám, ktoré informujú o konaní alebo opomenutí v rámci organizácie (interné nahlásovanie) alebo o daných skutočnostiach informujú externý orgán (externé nahlásovanie), ako aj osobám, ktoré takéto informácie zverejňujú vo verejnej sfére (napríklad priamo verejnosti prostredníctvom webových platforiem alebo sociálnych médií, alebo médiám, voleným činiteľom, organizáciám občianskej spoločnosti, odborom alebo profesijným/obchodným organizáciám).
- (33) Oznamovatelia sú obzvlášť dôležitými zdrojmi pre investigatívnych novinárov. Zabezpečením účinnej ochrany oznamovateľov pred odvetnými opatreniami sa zvyšuje právna istota (potenciálnych) oznamovateľov, čím sa zároveň podporuje a uľahčuje oznamovanie informácií médiám. V tejto súvislosti je ochrana oznamovateľov ako novinárskych zdrojov kľúčová pre zabezpečenie toho, aby investigatívna žurnalistika v demokratických spoločnostiach mohla plniť úlohu „strážcu“.
- (34) Je úlohou členských štátov, aby určili orgány príslušné pre prijímanie hlásení o porušeníach patriacich do rozsahu pôsobnosti tejto smernice a za prijímanie vhodných následných opatrení. Môžu to byť regulačné orgány alebo orgány dohľadu v dotknutých oblastiach, orgány presadzovania práva, protikorupčné orgány a ombudsmeni. Orgány určené za príslušné orgány musia mať potrebné kapacity a právomoci na posúdenie správnosti tvrdení uvedených v hlásení a na riešenie nahlásených porušení vrátane začatia vyšetrovania, stíhania alebo podania žaloby o vymáhanie finančných prostriedkov, alebo iných vhodných prostriedkov nápravy v súlade so svojím mandátom.

- (35) V právnych predpisoch Únie v konkrétnych oblastiach, ako je zneužívanie trhu⁵³, civilné letectvo⁵⁴ alebo bezpečnosť operácií prieskumu ložísk a ťažby ropy a zemného plynu na mori⁵⁵ sa už stanovuje vytvorenie interných a externých kanálov nahlasovania. Povinnosti týkajúce sa vytvorenia takýchto kanálov stanovené v tejto smernici by mali v čo najväčšej miere vychádzať z existujúcich kanálov stanovených v konkrétnych aktoch Únie.
- (36) Niektoré orgány, úrady a agentúry Únie, napríklad Európsky úrad pre boj proti podvodom (OLAF), Európska námorná bezpečnostná agentúra (EMSA), Európska agentúra pre bezpečnosť letectva (EASA) a Európska agentúra pre lieky (EMA), zaviedli externé kanály a postupy na prijímanie hlásení o porušeníach patriacich do rozsahu pôsobnosti tejto smernice, ktoré zabezpečujú predovšetkým zachovanie dôvernosti informácií o totožnosti nahlasujúcich osôb. Táto smernica nemá vplyv na takéto externé kanály a postupy nahlasovania v prípadoch, keď existujú, ale zabezpečí sa ňou, aby osoby nahlasujúce relevantné informácie uvedeným orgánom, úradom alebo agentúram Únie požívali spoločné minimálne normy ochrany v celej únii.
- (37) V záujme účinného odhaľovania porušení práva Únie a predchádzania takýmto porušeniam je dôležité, aby príslušné informácie urýchlene dostali tí, ktorí sú najbližšie k zdroju problému, ktorí majú k dispozícii najlepšie možnosti vykonať vyšetrovanie a ktorí majú právomoci na zaistenie nápravy, ak je to možné. Na tento účel je potrebné, aby právne subjekty v súkromnom a vo verejnom sektore zaviedli primerané interné postupy pre prijímanie hlásení a následných opatrení v nadväznosti na ne.
- (38) Pre právne subjekty v súkromnom sektore je povinnosť vytvárať interné kanály úmerná ich veľkosti a miere rizika, ktoré ich činnosti predstavujú pre verejný záujem. Mala by sa vzťahovať na všetky stredné a veľké subjekty bez ohľadu na povahu ich činností, a to na základe ich povinnosti vyberať DPH. Malé podniky a mikropodniky vymedzené v článku 2 prílohy k odporúčaniu Komisie zo 6. mája 2003 v znení zmien⁵⁶ by spravidla mali byť oslobodené od povinnosti vytvoriť interné kanály. Po primeranom posúdení rizika však členské štáty môžu od malých podnikov vyžadovať, aby vytvorili interné kanály nahlasovania v špecifických prípadoch (napr. z dôvodu významných rizík, ktoré môžu vyplývať z ich činností).
- (39) Oslobodenie malých podnikov a mikropodnikov od povinnosti vytvoriť interné kanály nahlasovania by sa nemalo vzťahovať na súkromné podniky pôsobiace v oblasti finančných služieb. Takéto podniky by mali byť aj naďalej povinné vytvoriť interné kanály nahlasovania v súlade so súčasnými povinnosťami stanovenými v *acquis* Únie v oblasti finančných služieb.
- (40) Malo by byť jasné, že v prípade súkromných právnych subjektov, ktoré nezabezpečujú interné kanály nahlasovania, by nahlasujúce osoby mali mať možnosť nahlasovať externe priamo príslušným orgánom a takéto osoby by mali byť chránené pred odvetnými opatreniami uvedenými v tejto smernici.

⁵³ Už citované.

⁵⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 376/2014 z 3. apríla 2014 o ohlasovaní udalostí, ich analýze a na ne nadväzujúcich opatreniach v civilnom letectve, Ú. v. EÚ L 122, s. 18.

⁵⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/30/EÚ z 12. júna 2013 o bezpečnosti vyhľadávania, prieskumu a ťažby ropy a zemného plynu na mori a o zmene smernice 2004/35/ES.

⁵⁶ Odporúčanie Komisie zo 6. mája 2003 o vymedzení mikropodnikov, malých a stredných podnikov (Ú. v. EÚ L 124, 20.5.2003, s. 36).

- (41) Aby sa zabezpečilo najmä dodržiavanie pravidiel verejného obstarávania vo verejnom sektore, povinnosť zaviesť interné kanály nahlasovania by sa mala vzťahovať na všetky verejné právne subjekty na miestnej, regionálnej a vnútroštátnej úrovni, pričom by mala zodpovedať ich veľkosti. V prípadoch, keď v malých verejných subjektoch nie sú zabezpečené interné kanály, členské štáty môžu zabezpečiť interné nahlasovanie na vyššej úrovni správy (t. j. na regionálnej alebo ústrednej úrovni).
- (42) Za predpokladu, že je zabezpečená dôvernosť informácií o totožnosti nahlasujúcej osoby, je úlohou každého jednotlivého súkromného a verejného právneho subjektu určiť druh kanálov nahlasovania, ktoré sa majú vytvoriť, napríklad osobne, poštou, fyzickou schránkou (schránkami) na sťažnosti, núdzovou telefonickou linkou alebo prostredníctvom online platformy (intranetovej alebo internetovej). Kanály nahlasovania by však nemali byť obmedzené iba na nástroje, ako sú osobné nahlasovanie a schránka (schránky) na sťažnosti, ktoré nezaručujú dôvernosť informácií o totožnosti nahlasujúcej osoby.
- (43) Na prijímanie hlásení v mene súkromných a verejných subjektov môžu byť oprávnené aj tretie strany za predpokladu, že poskytujú primerané záruky týkajúce sa dodržiavania nezávislosti, dôvernosti, ochrany osobných údajov a mlčanlivosti. Môže ísť o externých poskytovateľov platforiem na nahlasovanie, externých poradcov alebo audítorov, alebo zástupcov odborov.
- (44) Interné postupy nahlasovania by súkromným právnym subjektom mali umožniť prijímať a vyšetrovať hlásenia zamestnancov subjektu alebo jeho dcérskych či pridružených spoločností (skupiny) pri zachovaní úplnej dôvernosti, ale rovnako v čo najširšej miere aj hlásenia od akýchkoľvek zástupcov a dodávateľov skupiny a od akejkoľvek osoby, ktorá získa informácie prostredníctvom svojej pracovnej činnosti so subjektom a skupinou.
- (45) Najvhodnejšie osoby alebo oddelenia v súkromnom právnom subjekte, ktoré by mali byť určené ako príslušné pre prijímanie hlásení a následných opatrení v nadväznosti na ne, závisia od štruktúry subjektu, ale v každom prípade by sa v rámci ich funkcie mala zabezpečiť absencia konfliktu záujmov a nezávislosť. V menších subjektoch by táto funkcia mohla byť dvojitou funkciou, ktorú zastáva úradník spoločnosti, ktorý je v dobrej pozícii, aby mohol podávať hlásenia priamo vedúcemu organizácie, napríklad vedúci oddelenia dodržiavania súladu s predpismi alebo oddelenia ľudských zdrojov, vedúci právneho oddelenia alebo oddelenia pre ochranu súkromia, finančný riaditeľ, výkonný riaditeľ pre audit alebo člen predstavenstva.
- (46) V súvislosti s interným nahlasovaním sú kvalita a transparentnosť poskytnutých informácií o postupe prijímania následných opatrení kľúčové na vybudovanie dôvery v účinnosť celkového systému ochrany oznamovateľov, pričom znižujú pravdepodobnosť ďalších zbytočných hlásení alebo zverejnenia informácií. Nahlasujúca osoba by v primeranej lehote mala byť informovaná o krokoch, ktoré sa plánujú prijať alebo ktoré sa prijali ako následné opatrenia v nadväznosti na hlásenie (napr. uzavretie na základe nedostatku dostatočných dôkazov alebo z iných dôvodov, začatie interného vyšetrovania a prípadne jeho zistenia a/alebo opatrenia prijaté na riešenie tejto otázky, postúpenie príslušnému orgánu na ďalšie vyšetrovanie), pokiaľ takéto informácie nebudú mať vplyv na prešetrovanie alebo vyšetrovanie, alebo sa nebudú dotýkať práv dotknutej osoby. Takáto primeraná lehota by celkovo nemala presahovať tri mesiace. Ak sa o vhodných následných opatreniach ešte nerozhodlo, nahlasujúca osoba by mala byť o tom informovaná rovnako ako o akejkoľvek ďalšej spätnej väzbe, ktorú by mala očakávať.

- (47) Osoby, ktoré zvažujú nahlásenie porušenia práva Únie, by mali byť schopné prijať informované rozhodnutie o tom, ako a kedy porušenie nahlásiť. Súkromné a verejné subjekty, ktoré zaviedli interné postupy nahlásovania, poskytnú informácie o týchto postupoch, ako aj o postupoch externého nahlásovania relevantným príslušným orgánom. Takéto informácie musia byť ľahko zrozumiteľné a jednoducho dostupné, a to aj v čo najširšej miere nielen zamestnancom, ale aj iným osobám, ktoré prichádzajú do kontaktu so subjektom prostredníctvom svojich pracovných činností, ako sú poskytovatelia služieb, distribútori, dodávatelia a obchodní partneri. Takéto informácie môžu byť napríklad umiestnené na viditeľnom mieste, ktoré je dostupné všetkým týmto osobám, a na webovom sídle subjektu a môžu byť zahrnuté aj do kurzov a odbornej prípravy v oblasti o etiky a integrity.
- (48) Na účinné odhaľovanie porušenia práva Únie a predchádzanie takýmto porušeniam treba zabezpečiť, aby potenciálni oznamovatelia mohli jednoducho a pri úplnom zachovaní dôvernosti poskytovať informácie, ktoré majú k dispozícii, relevantným príslušným orgánom, ktoré môžu viesť vyšetrovanie a, ak je to možné, zaistiť nápravu problému.
- (49) Nedostatočná dôvera v užitočnosť nahlásovania je jedným z hlavných faktorov, ktoré odrádzajú potenciálnych oznamovateľov. Je potrebné uložiť príslušným orgánom jasnú povinnosť, aby v nadväznosti na prijaté hlásenia dôsledne prijímali následné opatrenia a aby v primeranej lehote nahlásujúcim osobám poskytli spätnú väzbu o krokoch, ktoré sa plánujú prijať alebo ktoré sa prijali ako následné opatrenia v nadväznosti na hlásenia (napr. uzavretie na základe nedostatku dostatočných dôkazov alebo z iných dôvodov, začatie vyšetrovania a prípadne jeho zistenia a/alebo opatrenia prijaté na riešenie tejto otázky; postúpenie inému príslušnému orgánu, ktorý prijme následné opatrenia), pokiaľ by takýmto informáciami nebolo dotknuté vyšetrovanie alebo práva dotknutých osôb.
- (50) Prijatie následných opatrení a poskytnutie spätnej väzby by mali prebehnúť v primeranej lehote; je to odôvodnené potrebou okamžite riešiť problém, ktorý môže byť predmetom hlásenia, ako aj predísť zbytočnému zverejneniu informácií. Takáto lehota by nemala presiahnuť tri mesiace, ale mohla by sa predĺžiť na šesť mesiacov, ak je to potrebné vzhľadom na osobitné okolnosti prípadu, najmä na povahu a zložitosť predmetu hlásenia, ktoré si môže vyžadovať zdĺhavé vyšetrovanie.
- (51) V prípadoch, keď sa to stanovuje vo vnútroštátnom práve alebo v práve Únie, príslušné orgány by mali prípady alebo príslušné informácie postúpiť príslušným orgánom, úradom alebo agentúram Únie a na účely tejto smernice aj Európskemu úradu pre boj proti podvodom (OLAF) a Európskej prokuratúre (EPPO) bez toho, aby tým bola dotknutá možnosť nahlásujúcej osoby obrátiť sa priamo na takéto orgány, úrady alebo agentúry Únie.
- (52) Je potrebné, aby príslušné orgány zaviedli a používali osobitné kanály, ktoré sú oddelené od ich bežných verejných systémov podávania sťažností a ktoré by sa mali ľahko používať a mali by umožňovať písomné a ústne, ako aj elektronické a neelektronické nahlásovanie, aby umožnili účinnú komunikáciu so špecializovanými zamestnancami.
- (53) Na spracovanie hlásení a zabezpečenie komunikácie s nahlásujúcou osobou, ako aj na prijatie vhodných následných opatrení v nadväznosti na hlásenie, sú potrební špecializovaní zamestnanci príslušných orgánov, ktorí sú odborne pripravení, a to aj v oblasti platných predpisov o ochrane osobných údajov.

- (54) Osoby, ktoré chcú nahlásiť porušenie, by mali byť schopné prijať informované rozhodnutie o tom, ako a kedy porušenie nahlásiť. Príslušné orgány by preto mali zabezpečiť zverejnenie a jednoduchú dostupnosť informácií o dostupných kanáloch nahlasovania s príslušnými orgánmi, platných postupoch a špecializovaných zamestnancoch v rámci týchto orgánov. Všetky informácie týkajúce sa hlásení by mali byť transparentné, ľahko zrozumiteľné a spoľahlivé, aby podporovali nahlasovanie a neodrádzali od neho.
- (55) Členské štáty by mali zabezpečiť, aby príslušné orgány zaviedli primerané postupy ochrany pri spracúvaní hlásení o porušeníach a na ochranu osobných údajov osôb uvedených v hlásení. Takéto postupy by mali zabezpečiť, aby bola totožnosť každej nahlasujúcej osoby, dotknutej osoby a tretích osôb uvedených v správe (napr. svedkovia alebo kolegovia) chránená vo všetkých fázach konania. Touto povinnosťou by nemala byť dotknutá nevyhnutnosť a primeranosť povinnosti zverejňovať informácie, ak sa to vyžaduje na základe práva Únie alebo vnútroštátneho práva, pričom by sa mali uplatňovať primerané záruky podľa týchto právnych predpisov, a to aj v súvislosti s vyšetrovaniami alebo súdnymi konaniami alebo ochranou slobody iných osôb vrátane práva na obhajobu dotknutých osôb.
- (56) Je nevyhnutné, aby špecializovaní zamestnanci príslušného orgánu a zamestnanci príslušného orgánu, ktorým bude umožnený prístup k informáciám poskytnutým nahlasujúcou osobou príslušnému orgánu, konali v súlade s povinnosťou zachovávať služobné tajomstvo a dôvernosť informácií pri prenose údajov vnútri aj mimo príslušného orgánu, a to vrátane prípadov, keď príslušný orgán začne vyšetrovanie, dokazovanie alebo následné presadzovanie práva v súvislosti s hlásením o porušeníach.
- (57) Členské štáty by mali zabezpečiť, aby boli všetky hlásenia o porušeníach primerane evidované, aby bolo možné každé hlásenie v rámci príslušného orgánu vyhľadať a aby sa informácie získané prostredníctvom hlásení mohli podľa potreby použiť ako dôkaz v rámci konaní na presadzovanie práva.
- (58) S cieľom zabrániť nespravodlivému zaobchádzaniu alebo poškodeniu dobrého mena v dôsledku zverejnenia osobných údajov, najmä údajov odhaľujúcich totožnosť dotknutej osoby, je rozhodujúca ochrana osobných údajov nahlasujúcej aj dotknutej osoby. Preto by príslušné orgány v súlade s požiadavkami nariadenia (EÚ) 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov (všeobecné nariadenie o ochrane údajov, ďalej tiež „GDPR“) mali zaviesť primerané postupy na ochranu osobných údajov, osobitne zamerané na ochranu nahlasujúcej osoby, dotknutej osoby a akejkol'vek tretej osoby uvedenej v hlásení, ktoré by mali zahŕňať bezpečný systém v rámci príslušného orgánu s prístupovými právami obmedzenými len na oprávnených zamestnancov.
- (59) Pravidelné preskúmanie postupov príslušných orgánov a výmena osvedčených postupov medzi nimi by mali zabezpečiť, aby tieto postupy boli primerané, a aby tak slúžili svojmu cieľu.
- (60) Aby mohli využívať ochranu, mali by sa nahlasujúce osoby vzhľadom na okolnosti a informácie, ktoré majú v čase nahlasovania k dispozícii, odôvodnene domnievať, že skutočnosti, ktoré nahlásili, sú pravdivé. Toto odôvodnené presvedčenie by sa malo predpokladať, pokiaľ a kým sa nepreukáže opak. Ide o základný prvok ochrany pred zlomyseľnými, neopodstatnenými či hanlivými hláseniami, ktorým sa zaistuje, aby osoby, ktoré úmyselne a vedome nahlásia nepravdivé alebo zavádzajúce informácie, nemali na ochranu nárok. Zároveň sa ním zabezpečuje, aby nahlasujúca osoba, ktorá

podala nepresné hlásenie omylom v dobrej viere, o ochranu neprišla. Nahlasujúce osoby by mali mať podobne nárok na ochranu podľa tejto smernice aj v prípadoch, keď sa z opodstatnených dôvodov domnievali, že nahlásené informácie patria do jej rozsahu pôsobnosti.

- (61) Požiadavka odstupňovaného využitia kanálov nahlasovania je potrebná na zaistenie toho, aby sa informácie dostali k osobám, ktoré môžu prispieť k včasnému a účinnému vyriešeniu možného ohrozenia verejného záujmu, a aby sa takisto zabránilo neodôvodnenému poškodeniu dobrého mena v dôsledku zverejnenia informácií. Zároveň sú potrebné niektoré výnimky z jej uplatňovania, ktoré nahlasujúcej osobe umožňujú vybrať si najvhodnejší kanál v závislosti od konkrétnych okolností prípadu. Okrem toho treba chrániť zverejnenie informácií so zreteľom na demokratické zásady, ako sú transparentnosť a zodpovednosť, a na základné práva, ako sú sloboda prejavu a sloboda médií, a súčasne vyvážiť záujem zamestnávateľov riadiť svoje organizácie a chrániť svoje záujmy so záujmom verejnosti využívať ochranu pred ujmu, a to v súlade s kritériami stanovenými v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva⁵⁷.
- (62) Nahlasujúce osoby by spravidla mali najprv použiť interné kanály, ktoré majú k dispozícii, a podať hlásenie svojmu zamestnávateľovi. Môže sa však stať, že interné kanály neexistujú (v prípade subjektov, ktoré nie sú povinné zaviesť takéto kanály na základe tejto smernice alebo podľa platného vnútroštátneho práva) alebo ich používanie nie je povinné (čo môže byť prípad osôb, ktoré nie sú v pracovnoprávnom vzťahu), prípadne boli použité, ale riadne nefungujú (napríklad hlásenie nebolo posúdené dôkladne alebo v primeranom čase, alebo neboli prijaté žiadne opatrenia na riešenie porušenia práva aj napriek kladným výsledkom vyšetrovania).
- (63) V iných prípadoch sa nemohlo odôvodnene očakávať, že interné kanály budú riadne fungovať, napríklad ak majú nahlasujúce osoby opodstatnené dôvody domnievať sa, že by boli v súvislosti s nahlasovaním vystavené odvetným opatreniam; že ich dôvernosť nebude chránená; že do porušenia je zapojená osoba, ktorá nesie v súvislosti s pracovnou činnosťou konečnú zodpovednosť; že porušenie môže byť utajené; že dôkazy môžu byť utajené alebo zničené; že účinnosť vyšetrovacích úkonov príslušných orgánov by mohla byť ohrozená alebo že sú potrebné naliehavé opatrenia (napríklad z dôvodu bezprostredného rizika závažného a konkrétneho ohrozenia života, zdravia a bezpečnosti osôb alebo životného prostredia). Vo všetkých takýchto prípadoch musia byť osoby, ktoré externe nahlasujú informácie príslušným orgánom a, v relevantných prípadoch, orgánom, úradom alebo agentúram Únie, chránené. Ochrana sa okrem toho poskytuje aj v prípadoch, keď právne predpisy Únie nahlasujúcim osobám umožňujú priame nahlasovanie príslušným vnútroštátnym orgánom alebo orgánom, úradom alebo agentúram Únie, napríklad v súvislosti s podvodmi týkajúcimi sa rozpočtu Únie, prevenciou a odhaľovaním prania špinavých peňazí a financovaním terorizmu alebo v oblasti finančných služieb.
- (64) Osoby, ktoré priamo zverejňujú informácie, by mali mať nárok na ochranu aj v prípadoch, ak sa porušenie neriešilo (napríklad nebolo riadne posúdené alebo prešetrené, alebo neboli prijaté žiadne nápravné opatrenia) napriek tomu, že bolo nahlásené interne a/alebo externe pri odstupňovanom využití dostupných kanálov;

⁵⁷

Jedným z kritérií na určenie toho, či sú odvetné opatrenia proti oznamovateľom zverejňujúcim informácie v rozpore so slobodou prejavu spôsobom, ktorý nie je v demokratickej spoločnosti nevyhnutný, je to, či osoby, ktoré informácie zverejnili, mali k dispozícii alternatívne spôsoby ich zverejnenia; pozri napríklad vec Guja/Moldavsko [GC], č. 14277/04, ECHR 2008.

alebo v prípadoch, keď nahlasujúce osoby majú opodstatnené dôvody domnievať sa, že došlo k tajnej dohode medzi páchatelom porušenia a príslušným orgánom, že môžu byť utajené alebo zničené dôkazy alebo že účinnosť vyšetrovania príslušnými orgánmi by mohla byť ohrozená; alebo v prípadoch bezprostredného a zjavného ohrozenia verejného záujmu alebo ak existuje riziko nezvratnej škody okrem iného vrátane poškodenia fyzickej integrity.

- (65) Nahlasujúce osoby by mali byť chránené pred akoukoľvek formou odvetných opatrení, či už priamych alebo nepriamych, ktoré prijali ich zamestnávateľia alebo zákazníci/príjemcovia služieb a osoby, ktoré pre týchto zákazníkov/príjemcov služieb pracujú alebo ktoré konajú v ich mene, vrátane spolupracovníkov a manažérov v tej istej organizácii alebo v iných organizáciách, s ktorými je nahlasujúca osoba v kontakte v súvislosti so svojou pracovnou činnosťou, ak je odvetné opatrenie dotknutou osobou odporúčané alebo tolerované. Mala by sa poskytovať ochrana proti odvetným opatreniam voči samotnej nahlasujúcej osobe, ale aj proti tým opatreniam, ktoré môžu byť prijaté voči právnomu subjektu, ktorý nahlasujúca osoba zastupuje, ako je odmietnutie poskytovania služieb, zaradenie na čiernu listinu alebo bojkotovanie obchodnej činnosti. Nepriame odvetné opatrenia zahŕňajú aj opatrenia prijaté proti rodinným príslušníkom nahlasujúcej osoby, ktorí sú takisto v pracovnom kontexte prepojení so zamestnávateľom nahlasujúcej osoby alebo s jej zákazníkom/príjemcom služieb a so zástupcami pracovníkov, ktorí nahlasujúcej osobe poskytli podporu.
- (66) Nezastavenie a nepotrebanie odvetných opatrení má na potenciálnych oznamovateľov zstrašujúci účinok. Jasný zákaz odvetných opatrení v právnych predpisoch má dôležitý odradzujúci účinok, ktorý ďalej upevňuje ustanovenia o osobnej zodpovednosti a sankciách pre páchatelov odvetných opatrení.
- (67) Potenciálnych oznamovateľov, ktorí si nie sú istí tým, ako hlásenie podať alebo či budú v konečnom dôsledku chránení, môže táto neistota od nahlasovania odradiť. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby sa príslušné informácie poskytovali ľahko použiteľným spôsobom a aby boli ľahko dostupné širokej verejnosti. Malo by byť k dispozícii individuálne, nestranné a dôverné bezplatné poradenstvo, napríklad v súvislosti s tým, či sa na predmetné informácie vzťahujú platné pravidlá o ochrane oznamovateľov, ktorý kanál nahlasovania možno najlepšie použiť a ktoré alternatívne postupy sú k dispozícii v prípade, že sa na tieto informácie nevzťahujú platné pravidlá („informovanie“). Prístup k takémuto poradenstvu môže pomôcť zabezpečiť, aby nahlasovanie prebiehalo prostredníctvom vhodných kanálov a zodpovedným spôsobom a aby boli porušenia a protiprávne konanie odhalené včas alebo aby sa im dokonca predchádzalo.
- (68) V určitých vnútroštátnych rámcoch a v určitých prípadoch môžu nahlasujúce osoby, ktoré boli vystavené odvetným opatreniam, využívať formy osvedčenia skutočnosti, že spĺňajú podmienky platných pravidiel. Napriek takýmto možnostiam by mali mať účinný prístup k súdnemu preskúmaniu, pričom súdy na základe všetkých konkrétnych okolností prípadu rozhodnú, či spĺňajú podmienky platných pravidiel.
- (69) Nemalo by byť možné zmluvnými prostriedkami dosiahnuť vzdanie sa práv a povinností vyplývajúcich z tejto smernice. Právne alebo zmluvné záväzky jednotlivcov, napríklad doložky o lojalite v zmluvách alebo dohody o mlčanlivosti/nezverejňovaní informácií, nemožno použiť na to, aby sa pracovníkom zabránilo v nahlasovaní, odoprela sa im ochrana alebo aby boli sankcionovaní za to, že tak urobili. Táto smernica by zároveň nemala mať vplyv na ochranu povinnosti

advokáta alebo inej osoby zachovávať mlčanlivosť, ako sa stanovuje vo vnútroštátnych právnych predpisoch.

- (70) Odvetné opatrenia budú pravdepodobne prezentované ako opodstatnené z iných dôvodov, ako je nahlasovanie, a pre nahlasujúce osoby môže byť veľmi ťažké preukázať prepojenie medzi nimi, zatiaľ čo páchatelia odvetných opatrení môžu mať väčšiu moc a zdroje na zdokumentovanie prijatých opatrení a odôvodnenia. Preto ak nahlasujúca osoba *prima facie* preukáže, že nahlásila alebo zverejnila informácie v súlade s touto smernicou a utrpela ujmu, dôkazné bremeno by sa malo preniesť na osobu, ktorá prijala škodlivé opatrenia a ktorá by mala preukázať, že prijaté opatrenia neboli nijako spojené s nahlásením alebo so zverejnením informácií.
- (71) Okrem výslovného zákazu odvetných opatrení stanoveného v právnych predpisoch je nevyhnutné, aby nahlasujúce osoby, ktoré boli vystavené odvetným opatreniam, mali prístup k právnym prostriedkom nápravy. Primeraný prostriedok nápravy bude v jednotlivých prípadoch určený podľa typu odvetného opatrenia. Môže mať formu opätovného nadobudnutia pozície (napríklad v prípade prepustenia, presunutia alebo preradenia na nižšiu pozíciu, alebo v prípade odopretia odbornej prípravy alebo povýšenia) alebo obnovenia zrušeného povolenia, licencie alebo zmluvy; náhrady za súčasné a budúce finančné straty (za ušlé minulé mzdy, ale aj za stratu budúcich príjmov, náklady spojené so zmenou povolania); náhrady za iné ekonomické škody, ako sú náklady na právne úkony a výdavky na lekárske ošetrovanie, a za nehmotné škody (bolesť a utrpenie).
- (72) Druhy právnych krokov sa môžu v jednotlivých právnych systémoch líšiť, ale mali by zabezpečiť čo najväčšiu a najúčinnjšiu nápravu. Prostriedky nápravy by nemali odrádzať potenciálnych budúcich oznamovateľov. Napríklad umožnenie náhrady ako alternatívy k opätovnému nadobudnutiu pozície v prípade prepustenia by mohlo viesť k systematickej praxi, najmä zo strany väčších organizácií, čo by malo pre budúcich oznamovateľov odradzujúci účinok.
- (73) Pre nahlasujúce osoby majú osobitný význam predbežné prostriedky nápravy až do ukončenia súdnych konaní, ktoré môžu byť zdlhavé. Predbežné opatrenie môže byť nevyhnutné najmä na zastavenie hrozieb, pokusov alebo pokračujúcich odvetných opatrení, ako sú obťažovanie na pracovisku, alebo na zabránenie niektorým formám odvetných opatrení, ako je prepustenie, ktoré môže byť ťažké zvrátiť po uplynutí dlhého obdobia a ktoré môže jednotlivca finančne zruinovať, čo je perspektíva, ktorá môže vážne odradiť potenciálnych oznamovateľov.
- (74) Opatrenia prijaté voči nahlasujúcim osobám mimo kontextu súvisiaceho s pracovnou činnosťou, napríklad v konaniach týkajúcich sa poškodzovania dobrého mena, porušenia autorského práva alebo obchodného tajomstva, zachovania dôvernosti a ochrany osobných údajov, môžu pre oznamovateľa takisto predstavovať vážny odstrašujúci prostriedok. Smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/943⁵⁸ sa nahlasujúce osoby vynímajú z občianskoprávných opatrení, postupov a prostriedkov nápravy, ktoré sa v nej stanovujú v prípade údajného získania, využitia alebo zverejnenia obchodného tajomstva na účel odhalenie pochybenia, protiprávneho konania alebo nezákonnej činnosti za predpokladu, že odporca konal na účely ochrany všeobecného verejného záujmu. Aj v iných konaniach by nahlasujúce osoby mali mať možnosť opierať sa vo svojej obhajobe o skutočnosť, že nahlásili alebo zverejnili

⁵⁸

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/943 z 8. júna 2016 o ochrane nesprístupneného know-how a obchodných informácií (obchodného tajomstva) (Ú. v. EÚ L 157, 15.6.2016, s. 1).

informácie v súlade s touto smernicou. V takýchto prípadoch by osoba, ktorá začala konanie, mala niesť dôkazné bremeno s cieľom preukázať akýkoľvek úmysel nahlasujúcej osoby porušiť právne predpisy.

- (75) Príslušné právne poplatky môžu pre nahlasujúce osoby, ktoré v súdnom konaní napadnú odvetné opatrenia prijaté voči nim, predstavovať značné náklady. Hoci tieto poplatky na konci konania môžu získať späť, nemusia byť schopné uhradiť ich vopred, najmä ak sú nezamestnané alebo ak sa nachádzajú na čiernej listine. Pomoc v trestnom konaní, najmä v súlade s ustanoveniami smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919⁵⁹ a vo všeobecnosti podpora pre osoby, ktoré majú vážne finančné potreby, môže byť v niektorých prípadoch kľúčová pri účinnom presadzovaní ich práv na ochranu.
- (76) Práva dotknutých osôb by mali byť chránené v snahe vyhnúť sa poškodeniu dobrej povesti alebo iným negatívnym dôsledkom. Okrem toho by sa mali v súlade s článkami 47 a 48 Charty základných práv Európskej únie plne rešpektovať právo na obhajobu a právo na prístup k prostriedkom nápravy dotknutej osoby v každej fáze konania na základe hlásenia. Členské štáty by mali zabezpečiť právo dotknutých osôb na obhajobu vrátane práva na prístup k spisu, práva na vypočutie a práva využiť účinný prostriedok nápravy proti rozhodnutiu, ktoré sa týka tejto dotknutej osoby, podľa platných postupov stanovených vo vnútroštátnom práve v súvislosti s vyšetrovaniami alebo následnými súdnymi konaniami.
- (77) Každá osoba, ktorá priamo alebo nepriamo utrpí ujmu v dôsledku nahlásenia alebo zverejnenia nepresných alebo zavádzajúcich informácií, by mala mať k dispozícii ochranu a prostriedky nápravy podľa pravidiel všeobecného práva. Ak bolo takéto nepresné alebo zavádzajúce hlásenie alebo zverejnenie informácií vykonané úmyselne a vedome, dotknuté osoby by mali mať nárok na náhradu škody v súlade s vnútroštátnym právom.
- (78) Na zabezpečenie účinnosti pravidiel o ochrane oznamovateľov sú potrebné sankcie. Sankcie voči tým, ktorí prijímajú odvetné alebo iné nepriaznivé opatrenia voči nahlasujúcim osobám, môžu odradiť od prijímania takýchto opatrení. Sankcie voči osobám, ktoré nahlasujú alebo zverejňujú informácie, v prípade ktorých sa preukázalo, že boli vedome nepravdivé, sú potrebné na odradenie od ďalšieho zlomyselného nahlasovania a na zachovanie dôveryhodnosti systému. Primeranosť takýchto sankcií by mala zabezpečiť, aby nemali odradzujúci vplyv na potenciálnych oznamovateľov.
- (79) Každé spracovanie osobných údajov vykonávané podľa tejto smernice vrátane výmeny alebo zaslania osobných údajov príslušnými orgánmi, by sa malo uskutočniť v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 a smernicou (EÚ) 2016/680, a každá výmena alebo zaslanie informácií príslušnými orgánmi na úrovni Únie by sa mali uskutočniť v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 45/2001⁶⁰. Osobitná pozornosť by sa mala venovať zásadám týkajúcim sa spracovania osobných údajov stanoveným v článku 5 GDPR, článku 4 smernice (EÚ) 2016/680 a článku 4 nariadenia (ES) č. 45/2001 a zásade špecificky navrhutej

⁵⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači (Ú. v. EÚ L 297, 4.11.2016, s. 1).

⁶⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 45/2001 z 18. decembra 2000 o ochrane jednotlivcov so zreteľom na spracovanie osobných údajov inštitúciami a orgánmi Spoločenstva a o voľnom pohybe takýchto údajov (Ú. v. ES L 8, 12.1.2001, s. 1).

ochrany údajov a štandardnej ochrany údajov stanovenej v článku 25 GDPR, článku 20 smernice (EÚ) 2016/680 a článku XX nariadenia (EÚ) č. 2018/XX, ktorým sa zrušuje nariadenie č. 45/2001 a rozhodnutie č. 1247/2002/ES.

- (80) Touto smernicou sa zavádzajú minimálne normy a členské štáty by mali mať právomoc zaviesť alebo zachovať priaznivejšie ustanovenia pre nahlasujúcu osobu za predpokladu, že takéto ustanovenia nezasahujú do opatrení na ochranu dotknutých osôb.
- (81) V súlade s článkom 26 ods. 2 ZFEÚ má vnútorný trh zahŕňať oblasť bez vnútorných hraníc, v ktorej je zaručený voľný a bezpečný pohyb tovaru a služieb. Vnútorný trh by mal občanom Únie priniesť pridanú hodnotu vo forme lepšej kvality a bezpečnosti tovarov a služieb a zabezpečiť vysokú úroveň ochrany verejného zdravia a životného prostredia, ako aj voľný pohyb osobných údajov. Článok 114 ZFEÚ je preto vhodným právnym základom na prijatie opatrení potrebných na vytvorenie a fungovanie vnútorného trhu. Okrem článku 114 ZFEÚ by táto smernica mala mať dodatočné osobitné právne základy, aby sa pokryli oblasti, ktoré sa pri prijímaní opatrení Únie opierajú o články 16, 33, 43, 50, 53 ods. 1, články 62, 91, 100, 103, 109, 168, 169 a 207 ZFEÚ a článok 31 Zmluvy o Euratome. Keďže cieľom tejto smernice je aj lepšie chrániť finančné záujmy Únie, mal by sa ako právny základ zahrnúť aj článok 325 ods. 4 ZFEÚ.
- (82) Vecná pôsobnosť tejto smernice je založená na identifikácii oblastí, v ktorých sa zavedenie ochrany oznamovateľov zdá odôvodnené a potrebné na základe dôkazov, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii. Takáto vecná pôsobnosť môže byť rozšírená aj na ďalšie oblasti alebo akty Únie, ak sa to ukáže ako nevyhnutné na posilnenie ich presadzovania vzhľadom na dôkazy, ktoré sa môžu objaviť v budúcnosti, alebo na základe hodnotenia fungovania tejto smernice.
- (83) Pri každom prijímaní následných právnych predpisov relevantných pre túto smernicu by sa malo v danom prípade uvádzať, že sa bude uplatňovať táto smernica. V prípade potreby by sa mal zmeniť článok 1 a príloha.
- (84) Cieľ tejto smernice, konkrétne posilniť presadzovanie v určitých oblastiach politiky a pri určitých aktoch, v prípade ktorých môže porušenie práva Únie vážne poškodiť verejný záujem, prostredníctvom účinnej ochrany oznamovateľov, nie je možné uspokojivo dosiahnuť, ak budú členské štáty konať samostatne alebo nekoordinovaným spôsobom, ale je možné ho lepšie dosiahnuť prostredníctvom opatrení Únie stanovujúcich minimálne normy v oblasti harmonizácie ochrany oznamovateľov. Navyše len opatreniami Únie možno zabezpečiť súdržnosť a zosúladiť existujúce pravidlá Únie o ochrane oznamovateľov. Únia preto môže prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity, ako sa stanovuje v článku 5 Zmluvy o Európskej únii. V súlade so zásadou proporcionality podľa uvedeného článku táto smernica nepresahuje rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie tohto cieľa.
- (85) V tejto smernici sa rešpektujú základné práva a dodržiavajú zásady uznané najmä v Charte základných práv Európskej únie. Táto smernica sa preto musí vykonávať v súlade s uvedenými právami a zásadami. Cieľom tejto smernice je najmä zabezpečiť úplné dodržiavanie slobody prejavu a práva na informácie, právo na ochranu osobných údajov, slobodu podnikania, právo na vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa, právo na účinný prostriedok nápravy a právo na obhajobu.

(86) V súlade s článkom 28 ods. 2 nariadenia (ES) č. 45/2001 sa uskutočnili konzultácie s európskym dozorným úradníkom pre ochranu údajov, ktorý vydal stanovisko [...] ⁶¹

PRIJALI TÚTO SMERNICU:

KAPITOLA I

ROZSAH PÔSOBNOSTI A VYMEDZENIE POJMOV

Článok 1

Vecná pôsobnosť

1. S cieľom posilniť presadzovanie právnych predpisov a politík Únie v konkrétnych oblastiach sa v tejto smernici stanovujú spoločné minimálne normy na ochranu osôb nahlasujúcich tieto nezákonné činnosti alebo zneužitie práva:
 - a) porušenia, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti aktov Únie stanovených v prílohe (časť I a časť II), pokiaľ ide o tieto oblasti:
 - i) verejné obstarávanie;
 - ii) finančné služby, predchádzanie praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu;
 - iii) bezpečnosť výrobkov;
 - iv) bezpečnosť dopravy;
 - v) ochrana životného prostredia;
 - vi) jadrová bezpečnosť;
 - vii) bezpečnosť potravín a krmív, zdravie a dobré životné podmienky zvierat;
 - viii) verejné zdravie;
 - ix) ochrana spotrebiteľov;
 - x) ochrana súkromia a osobných údajov a bezpečnosť sietí a informačných systémov.
 - b) porušenia článkov 101, 102, 106, 107 a 108 ZFEÚ a porušenia, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 a nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589;
 - c) porušenia poškodzujúce finančné záujmy Únie, ako sa vymedzujú v článku 325 ZFEÚ a ako sa ďalej uvádzajú najmä v smernici (EÚ) 2017/1371 a nariadení (EÚ, Euratom) č. 883/2013;
 - d) porušenia týkajúce sa vnútorného trhu, ako sa uvádza v článku 26 ods. 2 ZFEÚ, pokiaľ ide o konania, ktoré porušujú pravidlá v oblasti dane z príjmov právnických osôb alebo dojednania, ktorých účelom je získať daňové zvýhodnenie, ktoré marí predmet alebo účel platného práva v oblasti dane z príjmov právnických osôb.
2. Ak sa v aktoch Únie pre konkrétne odvetvia uvedených v časti 2 prílohy stanovujú osobitné pravidlá o nahlasovaní porušení, uplatňujú sa uvedené pravidlá.

61

Ú. v. EÚ C ...

Ustanovenia tejto smernice sa vzťahujú na všetky záležitosti týkajúce sa ochrany nahlasujúcich osôb, ktoré nie sú regulované v uvedených aktoch Únie pre konkrétne odvetvia.

Článok 2

Osobný rozsah pôsobnosti

1. Táto smernica sa vzťahuje na nahlasujúce osoby pracujúce v súkromnom alebo verejnom sektore, ktoré získali informácie o porušeníach v súvislosti s pracovnou činnosťou a ku ktorým patria prinajmenšom:
 - a) osoby, ktoré majú postavenie pracovníka v zmysle článku 45 ZFEÚ;
 - b) osoby, ktoré majú postavenie samostatne zárobkovo činné osoby v zmysle článku 49 ZFEÚ;
 - c) akcionári a osoby patriace do riadiaceho orgánu podniku vrátane nevýkonných členov, ako aj dobrovoľníkov a neplatených stážistov;
 - d) akékoľvek osoby pracujúce pod dohľadom a vedením zmluvných partnerov, subdodávateľov a dodávateľov.
2. Táto smernica sa vzťahuje aj na nahlasujúce osoby, ktorých pracovný pomer sa ešte len má začať, ak boli informácie o porušení získané počas procesu náboru alebo iného rokovania pred uzavretím zmluvy.

Článok 3

Vymedzenie pojmov

Na účely tejto smernice sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:

1. „porušenia“ sú skutočné alebo možné nezákonné činnosti alebo zneužitie práva týkajúce sa aktov Únie a oblastí patriacich do rozsahu pôsobnosti uvedeného v článku 1 a v prílohe;
2. „nezákonné činnosti“ sú konaním alebo opomenutím v rozpore s právom Únie;
3. „zneužitie práva“ je konanie alebo opomenutie patriace do rozsahu pôsobnosti práva Únie, ktoré sa formálne nejaví ako nezákonné, ale marí predmet alebo účel sledovaný platnými pravidlami;
4. „informácie o porušeníach“ sú dôkazy o skutočných porušeníach, ako aj odôvodnené podozrenia o možných porušeníach, ku ktorým ešte nedošlo;
5. „hlásenie“ je poskytnutie informácií týkajúcich sa porušenia, ku ktorému došlo alebo ku ktorému pravdepodobne dôjde v organizácii, v ktorej nahlasujúca osoba pracuje alebo pracovala, alebo v inej organizácii, s ktorou je alebo bola v kontakte prostredníctvom svojej práce;
6. „interné nahlasovanie“ je poskytnutie informácií o porušeníach v rámci verejného alebo súkromného právneho subjektu;

7. „externé nahlasovanie“ je poskytnutie informácií o porušeních príslušným orgánom;
8. „zverejnenie informácií“ je verejné sprístupnenie informácií o porušeních získaných v súvislosti s pracovnou činnosťou;
9. „nahlasujúca osoba“ je fyzická alebo právnická osoba, ktorá nahlasuje alebo zverejňuje informácie o porušeních získané v súvislosti so svojou pracovnou činnosťou;
10. „súvislosť s pracovnou činnosťou“ je súčasná alebo minulá pracovná činnosť vo verejnom alebo súkromnom sektore, prostredníctvom ktorej môžu osoby bez ohľadu na jej charakter získať informácie o porušeních a v rámci ktorej môžu byť tieto osoby vystavené odvetným opatreniam, ak porušenia nahlásia;
11. „dotknutá osoba“ je fyzická alebo právnická osoba, na ktorú sa odkazuje v hlásení alebo zverejnení informácií ako na osobu, ktorej sa pripisuje porušenie alebo s ktorou sa porušenie spája;
12. „odvetné opatrenie“ je akékoľvek hroziace alebo skutočné konanie alebo opomenutie vyvolané interným alebo externým nahlásením, ku ktorému dochádza v súvislosti s pracovnou činnosťou a ktoré nahlasujúcej osobe spôsobuje alebo môže spôsobiť neopodstatnenú ujmu;
13. „následné opatrenia“ sú akékoľvek interné alebo externé opatrenia, ktoré prijme príjemca hlásenia na posúdenie správnosti tvrdení uvedených v hlásení a prípadne na vyriešenie nahláseného porušenia vrátane opatrení, ako je interné prešetrovanie, vyšetrovanie, trestné stíhanie, kroky na vymáhanie finančných prostriedkov a ukončenie;
14. „príslušný orgán“ je vnútroštátny orgán oprávnený prijímať hlásenia v súlade s kapitolou III a určený na vykonávanie povinností stanovených v tejto smernici, najmä pokiaľ ide o prijímanie následných opatrení v nadväznosti na hlásenia.

KAPITOLA II

INTERNÉ NAHLASOVANIE A NÁSLEDNÉ OPATRENIA V NADVÄZNOSTI NA HLÁSENIA

Článok 4

Povinnosť vytvoriť interné kanály a postupy pre nahlasovanie a pre následné opatrenia v nadväznosti na hlásenia

1. Členské štáty zabezpečia, aby právne subjekty v súkromnom a verejnom sektore vytvorili interné kanály a postupy pre nahlasovanie a pre následné opatrenia v nadväznosti na hlásenia, v prípade potreby po konzultácii so sociálnymi partnermi.
2. Takéto kanály a postupy umožňujú nahlasovanie zamestnancom subjektu. Môžu umožniť nahlasovanie aj iným osobám, ktoré sú v kontakte so subjektom v súvislosti so svojou pracovnou činnosťou podľa článku 2 ods. 1 písm. b), c) a d), ale používanie kanálov interného nahlasovania nie je pre tieto kategórie osôb povinné.
3. Právne subjekty v súkromnom sektore, na ktoré sa odkazuje v odseku 1, sú:
 - a) súkromné právne subjekty s 50 alebo viac zamestnancami;

- b) súkromné právne subjekty s ročným obchodným obratom alebo ročnou súvahou v celkovej výške 10 alebo viac miliónov EUR;
 - c) súkromné právne subjekty akejkoľvek veľkosti pôsobiace v oblasti finančných služieb alebo vystavené možnosti prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ako sú upravené v aktoch Únie uvedených v prílohe.
4. Po primeranom vyhodnotení rizika so zreteľom na charakter činnosti subjektov a z toho vyplývajúcu úroveň rizika môžu členské štáty vyžadovať od malých súkromných právnych subjektov vymedzených v odporúčaní Komisie zo 6. mája 2003⁶², iných ako subjekty uvedené v odseku 3 písm. c), aby vytvorili kanály a postupy pre interné nahlasovanie.
5. Každé rozhodnutie, ktoré prijme členský štát podľa odseku 4, sa spolu s odôvodnením a kritériami použitými v hodnotení rizík oznámi Komisii. Komisia uvedené rozhodnutie oznámi ostatným členským štátom.
6. Právne subjekty vo verejnom sektore, na ktoré sa odkazuje v odseku 1, sú:
- a) štátna správa;
 - b) regionálna správa a útvary;
 - c) obce, ktoré majú viac ako 10 000 obyvateľov;
 - d) iné subjekty, ktoré sa riadia verejným právom.

Článok 5

Postupy pre interné nahlasovanie a pre následné opatrenia v nadväznosti na hlásenia

1. Postupy pre nahlasovanie a pre následné opatrenia v nadväznosti na hlásenia uvedené v článku 4 zahŕňajú:
- a) kanály pre prijímanie hlásení, ktoré sú navrhnuté, zriadené a prevádzkované spôsobom, ktorý zabezpečuje dôvernosť informácií o totožnosti nahlasujúcej osoby a zabraňuje prístupu neoprávnených zamestnancov;
 - b) určenie osoby alebo oddelenia príslušných na prijímanie následných opatrení v nadväznosti na hlásenia;
 - c) dôsledné prijímanie následných opatrení v nadväznosti na hlásenia určenou osobou alebo oddelením;
 - d) primeranú lehotu nepresahujúcu tri mesiace odo dňa podania hlásenia na poskytnutie spätnej väzby nahlasujúcej osobe o následných opatreniach prijatých v nadväznosti na hlásenie;
 - e) jasné a ľahko dostupné informácie o postupoch a informáciách o tom, ako a za akých podmienok sa hlásenia môžu externe predkladať príslušným orgánom podľa článku 13 ods. 2 a v prípade potreby orgánom, úradom alebo agentúram Únie.
2. Kanály uvedené v odseku 1 písm. a) umožňujú nahlasovanie všetkými týmito spôsobmi:

⁶² Odporúčanie Komisie zo 6. mája 2003 o vymedzení mikropodnikov, malých a stredných podnikov, Ú. v. EÚ L 124, 20.5.2003, s. 36.

- a) písomná správa v elektronickej alebo tlačenej podobe a/alebo telefonická ústna správa, či už zaznamenaná alebo nezaznamenaná;
- b) fyzické stretnutia s osobou alebo oddelením určenými na prijímanie hlásení.

Kanály nahlasovania môžu byť prevádzkované interne osobou alebo oddelením určenými na tento účel, alebo externe treťou stranou za predpokladu, že budú dodržané záruky a požiadavky uvedené v odseku 1 písm. a).

- 3. Osobou alebo oddelením uvedenými v odseku 1 písm. b) môže byť tá istá osoba, ktorá je príslušná pre prijímanie hlásení. Ďalšie osoby môžu byť označené ako „dôveryhodné osoby“, ktoré môžu nahlasujúce osoby a osoby, ktoré majú v úmysle nahlasovať informácie, požiadať o dôverné poradenstvo.

KAPITOLA III

EXTERNÉ NAHLASOVANIE A NÁSLEDNÉ OPATRENIA V NADVÄZNOSTI NA HLÁSENIA

Článok 6

Povinnosť vytvoriť kanály externého nahlasovania a prijať následné opatrenia v nadväznosti na hlásenia

- 1. Členské štáty určia orgány príslušné pre prijímanie a spracovanie hlásení.
- 2. Členské štáty zabezpečia, aby príslušné orgány:
 - a) vytvorili nezávislé a autonómne kanály externého nahlasovania, ktoré sú bezpečné a zabezpečujú dôvernosť, na prijímanie a spracúvanie informácií od nahlasujúcej osoby;
 - b) poskytnú nahlasujúcej osobe spätnú väzbu o následných opatreniach prijatých v nadväznosti na hlásenie v primeranej lehote, ktorá nepresiahne tri mesiace, resp. v riadne odôvodnených prípadoch šesť mesiacov;
 - c) v prípade potreby postúpili informácie z hlásenia príslušným orgánom, úradom alebo agentúram Únie na ďalšie vyšetrovanie, ak je to stanovené vo vnútroštátnych právnych predpisoch alebo právnych predpisoch Únie.
- 3. Členské štáty zabezpečia, aby príslušné orgány prijali v nadväznosti na hlásenia nevyhnutné následné opatrenia a v primeranom rozsahu vyšetrili predmet hlásení. Príslušné orgány oznámia nahlasujúcej osobe konečný výsledok vyšetrovania.
- 4. Členské štáty zabezpečia, aby každý orgán, ktorý prijal hlásenie, ale ktorý nemá právomoc riešiť nahlásené porušenie, postúpil toto hlásenie príslušnému orgánu a aby o tom bola nahlasujúca osoba informovaná.

Článok 7

Vytvorenie kanálov externého nahlasovania

1. Vyhradené kanály externého nahlasovania sa považujú za nezávislé a autonómne, ak spĺňajú všetky tieto kritériá:
 - a) sú oddelené od všeobecných komunikačných kanálov príslušného orgánu vrátane tých, prostredníctvom ktorých príslušný orgán komunikuje interne a s tretími stranami pri svojej bežnej činnosti;
 - b) sú navrhnuté, zriadené a prevádzkované takým spôsobom, ktorý zabezpečí úplnosť, integritu a dôvernosť informácií a bráni v prístupe neoprávnených zamestnancov príslušného orgánu;
 - c) umožňujú uchovávanie trvalých informácií v súlade s článkom 11 na účely ďalšieho vyšetrovania.
2. Vyhradené kanály nahlasovania musia umožniť nahlasovanie najmenej všetkými týmito spôsobmi:
 - a) písomná správa v elektronickej alebo tlačenej podobe;
 - b) telefonická ústna správa, či už zaznamenaná alebo nezaznamenaná;
 - c) fyzické stretnutie so špecializovanými zamestnancami príslušného orgánu.
3. Príslušné orgány zabezpečia, aby sa hlásenie prijaté inak ako prostredníctvom vyhradených kanálov nahlasovania uvedených v odsekoch 1 a 2 bezodkladne a bez zmeny zaslalo prostredníctvom vyhradených komunikačných kanálov špecializovaným zamestnancom príslušného orgánu.
4. Členské štáty zavedú postupy, ktorými zabezpečia, aby v prípade, že bolo hlásenie pôvodne adresované osobe, ktorá nebola určená ako osoba zodpovedná za spracovanie hlásení, sa táto osoba zdržala zverejňovania akýchkoľvek informácií, podľa ktorých by mohla byť identifikovaná nahlasujúca alebo dotknutá osoba.

Článok 8

Špecializovaní zamestnanci

1. Členské štáty zabezpečia, aby príslušné orgány mali zamestnancov špecializovaných na spracovanie hlásení. Špecializovaní zamestnanci absolvujú osobitnú odbornú prípravu na účely spracovania hlásení.
2. Špecializovaní zamestnanci plnia tieto funkcie:
 - a) poskytujú všetkým zainteresovaným osobám informácie o postupoch pre nahlasovanie;
 - b) prijímajú hlásenia a následné opatrenia v nadväznosti na ne;
 - c) udržiavajú kontakt s nahlasujúcou osobou na účely informovania nahlasujúcej osoby o pokroku a výsledku vyšetrovania.

Článok 9

Postupy vzťahujúce sa na externé nahlasovanie

1. V postupoch vzťahujúcich sa na externé nahlasovanie sa stanovuje:

- a) spôsob, akým môže príslušný orgán požadovať od nahlasujúcej osoby, aby objasnila nahlásené informácie alebo poskytla doplňujúce informácie, ktoré má nahlasujúca osoba k dispozícii;
 - b) primeraná lehota, ktorá nepresahuje tri mesiace, resp. v riadne odôvodnených prípadoch šesť mesiacov, na poskytnutie spätnej väzby nahlasujúcej osobe o následných opatreniach prijatých v nadväznosti na hlásenie a typ a obsah tejto spätnej väzby;
 - c) režim dôvernosti údajov, ktorý sa vzťahuje na hlásenia, vrátane podrobného opisu okolností, za ktorých sa môžu dôverné údaje nahlasujúcej osoby zverejniť.
2. Podrobný opis uvedený v odseku 1 písm. c) zahŕňa výnimočné prípady, v ktorých nemôže byť zabezpečená dôvernosť osobných údajov, vrátane prípadov, keď je zverejnenie údajov nevyhnutnou a primeranou povinnosťou, ktorá sa vyžaduje podľa právnych predpisov Únie alebo vnútroštátnych právnych predpisov v súvislosti s vyšetrovaniami, následnými súdnymi konaniami alebo v záujme ochrany slobôd iných vrátane práva na obhajobu dotknutých osôb, pričom sa na ňu v každom prípade vzťahujú primerané záruky podľa týchto právnych predpisov.
 3. Podrobný opis uvedený v odseku 1 písm. c) musí byť napísaný jasným a jednoducho zrozumiteľným jazykom a musí byť jednoducho dostupný nahlasujúcim osobám.

Článok 10

Informácie týkajúce sa prijímania hlásení a následných opatrení v nadväznosti na ne

Členské štáty zabezpečia, aby príslušné orgány zverejňovali na svojich webových lokalitách v osobitnej, ľahko identifikovateľnej a dostupnej časti aspoň tieto informácie:

- a) podmienky, za ktorých majú nahlasujúce osoby nárok na ochranu podľa tejto smernice;
- b) komunikačné kanály pre prijímanie hlásení a následných opatrení v nadväznosti na hlásenia:
 - i) telefónne čísla, pričom sa uvedie, či sa pri použití týchto telefónnych liniek rozhovor zaznamenáva alebo nezaznamenáva;
 - ii) vyhradené elektronické a poštové adresy, ktoré sú bezpečné a zaručujú dôvernosť údajov, na kontakt so špecializovanými zamestnancami;
- c) postupy vzťahujúce sa na nahlasovanie porušení uvedené v článku 9;
- d) režim dôvernosti údajov, ktorý sa vzťahuje na hlásenia, a najmä informácie týkajúce sa spracovania osobných údajov v súlade s článkom 13 nariadenia (EÚ) 2016/679, článkom 13 smernice (EÚ) 2016/680 a prípadne článkom 11 nariadenia (ES) č. 45/2001.
- e) charakter následných opatrení, ktoré sa prijímajú v nadväznosti na hlásenia;
- f) prostriedky nápravy a postupy, ktoré sú k dispozícii proti odvetným opatreniam, a možnosti osôb, ktoré zvažujú podať hlásenie, získať dôverné poradenstvo;
- g) vyhlásenie, v ktorom je zreteľne vysvetlené, že osoby, ktoré sprístupňujú informácie príslušnému orgánu v súlade s touto smernicou, sa nepovažujú za osoby porušujúce akékoľvek obmedzenie týkajúce sa zverejňovania informácií uložené zmluvou alebo právnymi, regulačnými či správными predpismi a nenesú žiadnu zodpovednosť spojenú s takýmto zverejnením informácií.

Článok 11

Uchovávanie záznamov o prijatých hláseniach

1. Členské štáty zabezpečia, aby príslušné orgány uchovávali záznamy o každom prijatom hlásení.
2. Príslušné orgány bezodkladne potvrdia prijatie písomných správ na poštovú alebo elektronickú adresu uvedenú nahlasujúcou osobou, pokiaľ nahlasujúca osoba výslovne nepožiadala o iný postup alebo pokiaľ sa príslušný orgán odôvodnene nedomnieva, že potvrdenie prijatia písomnej správy by ohrozilo ochranu totožnosti nahlasujúcej osoby.
3. Ak sa na nahlasovanie používa so súhlasom nahlasujúcej osoby zaznamenávaná telefónna linka, príslušný orgán má právo zdokumentovať ústne nahlásenie v jednej z týchto foriem:

- a) záznam rozhovoru v trvalom a vyhľadateľnom formáte;
- b) úplný a presný prepis rozhovoru vypracovaný špecializovanými zamestnancami príslušného orgánu.

Príslušný orgán ponúkne nahlasujúcej osobe možnosť skontrolovať a opraviť prepis hovoru a potvrdiť ho svojím podpisom.

4. Ak sa na nahlasovanie používa nezaznamenávaná telefónna linka, príslušný orgán má právo zdokumentovať ústne podané hlásenie vo forme presnej zápisnice o rozhovore vypracovanej špecializovanými zamestnancami. Príslušný orgán ponúkne nahlasujúcej osobe možnosť skontrolovať a opraviť zápisnicu o hovore a potvrdiť ju svojím podpisom.
5. Ak osoba požaduje stretnutie so špecializovanými zamestnancami príslušného orgánu, aby nahlásila informácie podľa článku 7 ods. 2 písm. c), príslušné orgány so súhlasom nahlasujúcej osoby zabezpečia, aby sa uchovali úplné a presné záznamy zo stretnutia v trvalom a vyhľadateľnom formáte. Príslušný orgán má právo zdokumentovať záznamy o stretnutí v jednej z týchto foriem:

- a) záznam rozhovoru v trvalom a vyhľadateľnom formáte;
- b) úplná zápisnica o stretnutí vypracovaná špecializovanými zamestnancami príslušného orgánu.

Príslušný orgán ponúkne nahlasujúcej osobe možnosť skontrolovať a opraviť zápisnicu o stretnutí a potvrdiť ju svojím podpisom.

Článok 12

Preskúmanie postupov zo strany príslušných orgánov

Členské štáty zabezpečia, aby príslušné orgány pravidelne, a najmenej raz za dva roky, preskúmali svoje postupy pre prijímanie hlásení a následných opatrení v nadväznosti na ne. Pri preskúmaní takýchto postupov príslušné orgány zohľadnia svoje skúsenosti a skúsenosti iných príslušných orgánov a prispôbia svoje postupy zodpovedajúcim spôsobom.

KAPITOLA IV

OCHRANA NAHLASUJÚCICH A DOTKNUTÝCH OSÔB

Článok 13

Podmienky ochrany nahlasujúcich osôb

1. Nahlasujúca osoba má nárok na ochranu podľa tejto smernice za predpokladu, že má opodstatnené dôvody domnievať sa, že nahlásené informácie boli v čase nahlasovania pravdivé a že tieto informácie patria do rozsahu pôsobnosti tejto smernice.
2. Externe nahlasujúca osoba má nárok na ochranu podľa tejto smernice, ak je splnená jedna z týchto podmienok:
 - a) prvýkrát nahlásila informácie interne, ale v reakcii na hlásenie neboli v primeranej lehote uvedenej v článku 5 prijaté vhodné opatrenia;
 - b) kanály interného nahlasovania neboli nahlasujúcej osobe k dispozícii alebo sa od nahlasujúcej osoby nemohlo odôvodnene očakávať, že bude informovaná o dostupnosti takýchto kanálov;
 - c) používanie kanálov interného nahlasovania nebolo pre nahlasujúcu osobu povinné v súlade s článkom 4 ods. 2;
 - d) nemohlo sa od nej odôvodnene očakávať, že použije kanály interného nahlasovania vzhľadom na predmet hlásenia;
 - e) mala opodstatnené dôvody domnievať sa, že použitie kanálov interného nahlasovania by mohlo ohroziť účinnosť vyšetrovania zo strany príslušných orgánov;
 - f) bola oprávnená nahlásiť informácie priamo príslušnému orgánu prostredníctvom kanálov externého nahlasovania v zmysle práva Únie.
3. Osoba nahlasujúca príslušným orgánom, úradom alebo agentúram Únie porušenia patriace do rozsahu pôsobnosti tejto smernice má nárok na ochranu stanovenú v tejto smernici za rovnakých podmienok ako osoba, ktorá podala hlásenie externe v súlade s podmienkami stanovenými v odseku 2.
4. Osoba, ktorá zverejňuje informácie o porušeníach, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti tejto smernice, má nárok na ochranu podľa tejto smernice, ak:
 - a) prvýkrát nahlásila informácie interne a/alebo externe v súlade s kapitolami II a III a odsekom 2 tohto článku, ale v nadväznosti na hlásenie neboli v primeranej lehote uvedenej v článku 6 ods. 2 písm. b) a článku 9 ods. 1 písm. b) prijaté vhodné opatrenia; alebo
 - b) sa nemohlo opodstatnene očakávať, že použije kanály interného a/alebo externého nahlasovania z dôvodu bezprostredného alebo zjavného ohrozenia verejného záujmu alebo mimoriadnych okolností prípadu, alebo v prípade rizika nezvratných škôd.

Článok 14

Zákaz odvetných opatrení voči nahlasujúcim osobám

Členské štáty prijímú všetky potrebné opatrenia, aby zakázali akúkoľvek formu odvetných opatrení, či už priamych alebo nepriamych, voči nahlasujúcim osobám, ktoré spĺňajú podmienky stanovené v článku 13, a to najmä vo forme:

- a) pozastavenia činnosti, prepustenia, výpovede alebo podobných opatrení;
- b) preradenia na nižšiu pozíciu alebo odmietnutia povýšenia;
- c) presunu povinností, zmeny miesta výkonu práce, zníženia mzdy, zmeny pracovného času;
- d) neposkytnutia odbornej prípravy;
- e) negatívneho hodnotenia výkonu alebo negatívnych pracovných referencií;
- f) uloženia alebo vykonania akéhokoľvek trestu, pokarhania alebo inej sankcie vrátane finančnej pokuty;
- g) nátlaku, zastrašovania, obťažovania alebo ostrakizácie na pracovisku;
- h) diskriminácie, znevýhodnenia alebo nespravodlivého zaobchádzania;
- i) nezmenenia zmluvy o dočasnom pracovnom pomere na zmluvu o trvalom pracovnom pomere;
- j) neobnovenia alebo predčasného ukončenia zmluvy o dočasnom pracovnom pomere;
- k) poškodenia vrátane poškodenia dobrej povesti osoby alebo finančnej straty vrátane straty obchodných príležitostí a straty príjmu;
- l) zaradenia na čiernu listinu na základe neformálnej alebo formálnej dohody v rámci odvetvia či priemyslu, čo by znamenalo, že táto osoba si už budúcnosti v tomto odvetví alebo priemysle nenájde zamestnanie;
- m) predčasného ukončenia alebo zrušenia zmluvy o dodávke tovarov alebo poskytovaní služieb;
- n) zrušenia licencie alebo povolenia.

Článok 15

Opatrenia na ochranu nahlasujúcich osôb pred odvetnými opatreniami

1. Členské štáty prijímú opatrenia potrebné na zabezpečenie ochrany nahlasujúcich osôb, ktoré spĺňajú podmienky stanovené v článku 13, pred odvetnými opatreniami. Takéto opatrenia zahŕňajú najmä opatrenia, ktoré sú uvedené v odsekoch 2 až 8.

2. Verejnosti musia byť ľahko a bezplatne dostupné komplexné a nezávislé informácie a poradenstvo o postupoch a prostriedkoch nápravy, ktoré sú k dispozícii na ochranu pred odvetnými opatreniami.

3. Nahlasujúce osoby musia mať prístup k účinnej pomoci príslušných orgánov pred tým, ako sa akýkoľvek príslušný orgán začne podieľať na ich ochrane pred odvetnými opatreniami,

vrátane, ak to ustanovujú vnútroštátne právne predpisy, potvrdenia skutočnosti, že spĺňajú podmienky na ochranu podľa tejto smernice.

4. Osoby externe nahlasujúce informácie príslušným orgánom alebo zverejňujúce informácie v súlade s touto smernicou sa nepovažujú za osoby, ktoré by porušovali akékoľvek obmedzenie týkajúce sa zverejňovania informácií uložené zmluvou alebo právnymi, regulačnými či správными predpismi, a nevzťahuje sa na ne žiadna zodpovednosť spojená s takýmto zverejnením informácií.

5. V súdnych konaniach týkajúcich sa ujmy spôsobenej nahlasujúcej osobe a za predpokladu, že táto osoba poskytne opodstatnené dôvody, na základe ktorých je možné sa domnievať, že táto ujma bola odvetným opatrením za podanie hlásenia alebo zverejnenie informácií, je úlohou osoby, ktorá prijala odvetné opatrenie, preukázať, že táto ujma nebola dôsledkom hlásenia, ale bola založená výlučne na riadne opodstatnených dôvodoch.

6. Nahlasujúce osoby musia mať podľa potreby prístup k nápravným opatreniam proti odvetným opatreniam vrátane predbežného opatrenia až do ukončenia súdneho konania v súlade s vnútroštátnym rámcom.

7. Okrem výnimky z opatrení, postupov a prostriedkov nápravy stanovených v smernici (EÚ) 2016/943 v súdnych konaniach vrátane konaní týkajúcich sa poškodzovania dobrého mena, porušenia autorského práva, povinnosti mlčanlivosti alebo žiadostí o náhradu podľa verejného, súkromného alebo kolektívneho pracovného práva majú nahlasujúce osoby právo spoliehať sa na to, že nahlásili alebo zverejnili informácie v súlade s touto smernicou, na účely podania návrhu na zamietnutie žaloby.

8. Okrem poskytnutia právnej pomoci nahlasujúcim osobám v trestných a cezhraničných občianskych konaniach v súlade so smernicou (EÚ) 2016/1919 a smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2008/52/ES⁶³ a v súlade s vnútroštátnym právom môžu členské štáty stanoviť ďalšie opatrenia týkajúce sa právnej a finančnej pomoci a podpory pre nahlasujúce osoby v rámci súdnych konaní.

Článok 16

Opatrenia na ochranu dotknutých osôb

1. Členské štáty zabezpečia, aby dotknuté osoby v plnej miere požívali právo na účinný prostriedok nápravy a spravodlivý proces, ako aj prezumpciu neviny a právo na obhajobu vrátane práva na vypočutie a práva na prístup k spisu v súlade s Chartou základných práv Európskej únie.
2. Ak totožnosť dotknutých osôb nie je verejnosti známa, príslušné orgány zabezpečia, aby bola ich totožnosť chránená dovtedy, kým prebieha vyšetrovanie.
3. Postupy uvedené v článku 9 a článku 11 sa vzťahujú aj na ochranu totožnosti dotknutých osôb.

⁶³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/52/ES z 21. mája 2008 o určitých aspektoch mediácie v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EÚ L 136, 24.5.2008, s. 3).

Článok 17

Sankcie

1. Členské štáty zabezpečia účinné, primerané a odrádzajúce sankcie uplatniteľné na fyzické alebo právnické osoby, ktoré:
 - a) bránia alebo sa pokúšajú brániť nahlasovaniu;
 - b) prijímajú odvetné opatrenia voči nahlasujúcim osobám;
 - c) podávajú šikanózne žaloby proti nahlasujúcim osobám;
 - d) porušujú povinnosť zachovávať dôvernosť informácií o totožnosti nahlasujúcich osôb.
2. Členské štáty zabezpečia účinné, primerané a odrádzajúce sankcie uplatniteľné na osoby, ktoré nahlasujú alebo zverejňujú informácie zlomysel'né alebo hanlivo vrátane opatrení na odškodnenie osôb, ktoré utrpeli škodu v dôsledku zlomysel'ných alebo hanlivých hlásení alebo zverejnení informácií.

Článok 18

Spracovanie osobných údajov

Spracovanie osobných údajov vykonávané podľa tejto smernice vrátane výmeny alebo zasielania osobných údajov príslušnými orgánmi musí byť v súlade s nariadením (EÚ) 2016/679 a smernicou (EÚ) 2016/680. Výmena alebo zasielanie informácií príslušnými orgánmi na úrovni Únie by malo prebiehať v súlade s nariadením (ES) č. 45/2001. Osobné údaje, ktoré nie sú relevantné pre vyriešenie konkrétneho prípadu, sa okamžite vymažú.

KAPITOLA V

ZAVEREČNÉ USTANOVENIA

Článok 19

Priaznivejšie zaobchádzanie

Členské štáty môžu zaviesť alebo zachovať ustanovenia, ktoré sú pre práva nahlasujúcich osôb priaznivejšie ako ustanovenia, ktoré sú stanovené v smernici, bez toho, aby tým bol dotknutý článok 16 a článok 17 ods. 2.

Článok 20

Transpozícia

1. Členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou najneskôr do 15. mája 2021. Komisii bezodkladne oznámia znenie týchto ustanovení.
2. Členské štáty uvedú priamo v prijatých ustanoveniach alebo pri ich úradnom uverejnení odkaz na túto smernicu. Podrobnosti o odkaze upravia členské štáty.

Článok 21

Podávanie správ, hodnotenie a preskúmanie

1. Členské štáty poskytnú Komisii všetky príslušné informácie týkajúce sa vykonávania a uplatňovania tejto smernice. Komisia na základe poskytnutých informácií predloží Európskemu parlamentu a Rade do 15. mája 2023 správu o vykonávaní a uplatňovaní tejto smernice.
2. Bez toho, aby boli dotknuté oznamovacie povinnosti stanovené v iných právnych aktoch Únie, členské štáty každoročne zasielajú tieto štatistiky o hláseniach uvedených v kapitole III Komisii, ak sú dostupné na ústrednej úrovni v dotknutom členskom štáte:
 - a) počet hlásení, ktoré prijali príslušné orgány;
 - b) počet vyšetrovaní a konaní, ktoré boli začaté na základe týchto hlásení a ich konečný výsledok;
 - c) odhadovaná finančná škoda, ak bola zistená, a sumy získané na základe vyšetrovaní a konaní súvisiacich s nahlásenými porušeniami.
3. Komisia so zreteľom na správu predloženú podľa odseku 1 a štatistiky členských štátov predložené podľa odseku 2 predloží do 15. mája 2027 Európskemu parlamentu a Rade správu, v ktorej posúdi vplyv vnútroštátnych právnych predpisov, ktorými sa transponuje táto smernica. V správe sa vyhodnotí spôsob fungovania tejto smernice a posúdi sa potreba ďalších opatrení, prípadne vrátane zmien s cieľom rozšíriť rozsah pôsobnosti tejto smernice na ďalšie oblasti alebo akty Únie.

Článok 22

Nadobudnutie účinnosti

Táto smernica nadobúda účinnosť dvadsiatym dňom po jej uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej Únie*.

Článok 23

Adresáti

Táto smernica je určená členským štátom.

V Bruseli

*Za Európsky parlament
predseda*

*Za Radu
predseda*